ԺԳ· ՏԱՐԻ—Թիւ 44 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 26 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ, 1899 4 ՐԷՃԷՊ· 1317 26 ԹՇՐԻՆԻ ԵՎՎԷԼ, 1315 8 ՆՈՅ· 1899 (Ն· Տ·)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՆԽԻԿ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	70 դրշ·
	Վեցամսեայ	35 „
Գաւառներու համար	Տարեկան	90 „
	Վեցամսեայ	45 „
	Եռամսեայ	23 „
Արտասահման	Տարեկան	23 Ֆր·
	Վեցամսեայ	12 „

Նամակ կամ ո եւ է գրութիւն պէտք է ուղղել Տնօրինութեան։

ԾԱՂԻԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

«زاغك» ارمنيجه يومى وسياسى غزته
مطبعه و ادارهخانهسى
غلطهده حمدى پاشا خان

Կ· ՊՈԼԻՍ, Ղալաթիա, Համտի-բաշա խան

Rédaction du Journal Arménien
„DZAGHIK“
Galata, Pérchémbé-Bazar
Hamdi-Pacha Han

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ Ռ. ՍԱԳԱԵԱՆ 10 ՓԱՐԱ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ Դ. ԲՈԼԱՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Զօր. Հուայթ մեծ պարտութիւն մը կրեց, ինչպէս արդէն հաղորդեց հեռագիրը, եւ հետապօտութիւն մը ընելու համար իր ղրկած գունդը որ մօտաւորապէս 1,800-2,000 հոգիէ կը բաղկանար (ուրիշ եւրոպ. թերթեր 3,000 ալ կ'ըսեն) ստիպուեցաւ զէնքերը վար դնելու անձնատուր ըլլալ Պօէրներուն։ Այս ցաւալի լուրին վըրայ անգլիական հանրային կարծիքը շատ դէշ կերպով ազդուեցաւ։ Զի թշնամութեանց սկսելէն ի վեր, լրագիրները վարժեցուցած էին հասարակութիւնը Պօէրները նկատել այն տեսակ հակառակորդներ, որոնցմէ վախնալու ամենափոքր պատճառ մ'իսկ չունէին։ Եւ այդ միեւնոյն մամուլը նախորդ օրերու կատարուած պարզ հրացանաձգութիւնները բարեմիտ հաճոյակատարութեամբ՝ փոխակերպած էր մեծ ու փառաւոր յաղթանակներու, անանկ որ անգլիական հասարակութիւնն ալ, այդ չափազանցօրէն խօշորցած լուրերու ազդեցութեան տակ միակողմանացած՝ իրաւունք ունենալ կը կարծէր ամէն օր ուրիշ նոր յաղթանակի մը լուրին սպասել։ Քանի որ լուր է, անպատճառ անգլիական յաղթանակ մը պէտք էր ըլլալ, քանի որ հակառակորդնին՝ Մամուլին ներկայած Պօէրն էր։ Անգլիացիները նախ եւ առաջ գիտէին եւ փաստ իսկ էին որ այս դժընդակ ու դժուարին պատերազմին սկիզբները Պօէրները պիտի կրնային մասնակի յաջողութիւններ ձեռք ձգել, անգլիական ամբողջ ուժերուն համնելէն առաջ։ Բայց, ինչպէս գիտել տուինք, հասարակաց կարծիքը իր մամուլին մոլեռնացուցիչ ազդուութեան ներքեւ նոյն իսկ իր առաջուան առողջ գաղափարն ալ մոռցաւ, ու Զօր. Հուայթի կրած ծանր աղէտին լուրը ճիշդ ասոր համար է որ սոսկալի ազդեցութիւն մը պատճառեց Լօնտոնի մէջ։ Իրիկուան շրջուն լրագրավաճառներուն անգամ, որ իրենց ձեռքի ապրանքը քշելու համար՝ խլացուցիչ աղմուկներով ու պոռչտուքներով կը պօռային, ջուրը ինկած հաւի պէս՝ գլուխնին կախ՝ ձայն անգամ չէին հաներ, ու լոկ իրենց ձեռքը պատրաստուած տպագիր յայտարարութիւնները շատ նշանակալից լռութեամբ մը կ'իմացնէին երկրին գլխուն եկած մեծ աղէտքը։ Բայց անգլիական մեծ ազգին յատկանշանական մէկ ուրիշ կողմն ալ սա է որ այս առաջին ձախողուածին վրայ երբեք չյուսահատեցաւ, ո'չ մէկ անպատշաճ ցոյց եղաւ, ո'չ մէկ անլեզու աղաղակ ելաւ ու նոյն իսկ պարտութեան յաջորդ առտուան լրագիրներուն մէջ ամենեւին բուռն լեզուաւ յօդուած մը չերեւցաւ. ո'չ ոք կը մատնէ նախարարութիւնը ապաւէլ եւ ո'չ ալ Նաթալի բանակին գլխաւոր սպաները մասնիչ եւ ապիկար անուանել։ Անգլիական ժողովուրդը իր ցաւին մէջ ալ արժանապատուութիւնը կը պահէ եւ այս պարագային մէջ ալ իր պաղարիւնութեան եւ ինքնաճանաչութեան փայլուն մէկ ապացոյցը կուտայ, որ իր մեծութեան անվիճելի յատկութիւններէն մէկն է։

Ու իրաւ ալ, այս պարտութիւնը որչափ ալ ծանր ըլլայ, քանի մը հոգիներու համար՝ որչա'փ ալ [illegible] երկրի, դարձեալ ամէն ոք Անգլիոյ մէջ համոզուած է որ ասոնք անցողական բաներ են, ու ճիշդ այս կէտը քաջ գիտնալուն համար է որ Անգլիացիները պարտութեան լուրը շատ անխռով կերպով ընդունեցան, թէեւ ո'չ առանց զարմանալու։ Ընդհ. Հրամանատար սըր Ռիտվըրս Պուլըր արդէն Գափ հասած է եւ քանի մը օրէն իր օգնական զօրախմբերուն մեծ մասը իր ձեռքին տակ պիտի ունենայ։ Մինչեւ այն օրը ի'նչ որ ալ ըլլայ Պօէրական յաջողութիւնները, անկարելի է վայրկեան մը իսկ ենթադրել որ քանի մը գիւղացիներ պիտի կրնան Բրիտանական հսկայ կայսրութեան դէմ դնել։ Այս կէտը այնչափ յըստակ, մեկին ու յայտնի է որ երբեք կասկածի ներքեւ չէ դրուած այս էջերուն մէջ։ Իրաւ ալ է սակայն որ, գործը քիչ մը «կարծր» պիտի գայ նոյն իսկ սըր Ռիտվըրս Պուլըրի, եւ Պօէրներուն անգլիական իշխանութիւնը ընդունել տալը Մաթապելէններու երկիրը եւ կամ Պէչուանալանդ անգլիական ստացուածքներու կցելուն չըպիտի նմանի, ինչպէս որ կը կարծէր Լոնտոնեան մամուլը։ Ու յետոյ այս ըսուածը արդէն այդ մամուլին մէկ մասը սկսած է կասկել, եւ ինչպէս որ տող ընդ մէջ կ'ընդունիմ, կ'երեւի թէ գործին սկզբնաւորութեան ժամանակի զգուշութիւնները հետզհետէ ձեռք առնուիլ կ'սկսին նորէն։ Առաջին վայրկեաններու խանդավառութիւնը հիմակ աւելի առողջ մտածումներու տեղի տուած է։ Անշուշտ Անգլիացիները դեռ պատշաճ չեն համարիր Պր. Չէմպըրլէյնի վրան յարձակիլ։ Իրենց սովորութիւնը չեն երբեք որ առաջին անյաջողութեան՝ ո'եւ է գործի մը մարդիկը թաւալգլոր ընկենն։ Լրագրական հրատարակութիւններու մէջ ամենեւին Գաղթային նախարարին անունը չի յիշուիր։

Սակայն, քանի մը լրագիրներ միայն, տկար ակնարկութիւն մը կ'ընեն այս վերջին ամիսներու ղեկին (զիմացինը վախցընելու համար ինքզինքը ուժով ծախելու վարպետութիւն) եւ դիւանագիտական անհաշտ նախատեսութեան, որ չկրցաւ համբերել եւ իր բոլոր միջոցները ձեռք առնել, յարաբերութիւններու խզման պահուն հակառակորդին ընդունել տալու համար իր անխախտելի կամքը։ Ուրիշ մըն ալ—մինչ մամուլէն—կը խօսի այն «մեծադղորդ հայրենասէրներ»ու վրայ, որ այնպէս մը երեւցան թէ ամէն բանի պիտի համնէին եւ որ հիմակ անկարող եղան, մանաւանդ այսօր որ ճառելէն աւելի գործելու պէտք ունինք, կ'ըսէ։

Ամբողջ այս խօսքերը ուղղակի Պր. Չէմպըրլէյնի հասցէին ուղղուած են, եւ անշուշտ կրնանք հաւատալ որ իր ականջներուն շատ ներդաշնակ չեն հնչեր այս բառերը։

Նոր դժուարութիւններ ծագած պարագային, անշուշտ դեռ ուրիշ ծանր ակնարկութիւններ ալ պիտի լսենք, ինչ որ պատճառ մը պիտի ըլլայ որ հետզհետէ ստուարանայ Սըր Ուիլլիամ Հարքուրթի եւ Սըր Էտուըրտ Կլարքի բարեկամներուն թիւը եւ կամ անոնց՝ որ կը կարծեն թէ այս ամբողջ գործին մէջ արդարութիւնը մեծապէս ստնակոխ եղած է։ Բայց ամէն բանէ առաջ, Պր. Չէմպըրլէյն անձնատուր եղած 1800 հոգիի համար յուսահատող մարդ չէ, եւ շատ աղէկ գիտէ որ առաջին յաղթանակին՝ ամբողջին ալ կարծիքը իրեն հետ պիտի ըլլայ ծափահարելու համար այս անձը, որուն քաղաքագիտական ճարպիկութիւնը Բրիտանական կայսրութիւնը պիտի օժտէ նոր գաղթավայրով մը եւ անգլիական ցեղին գերիշխանութեան տակ պիտի դնէ բովանդակ Հարաւ-Ափրիկէն, ուր Հոլանտացիները կը ժպրհէին ինքզինքնին բանի մը տեղ դնել։

ԵՐԱԽՏԱԶՕՆ
ԱՌ ՄԱՄՈՒՐԵԱՆ

Մինչ հեռաւոր ու մերձաւոր հիացողներ, իրական ու նիւթական նուէրներով կը մարմնաւորեն իրենց խանդավառ, օրինակելի պաշտումը, ես աննիւթական ու տեսական սրտի զեղումով, անկեղծ ըմբռնումով կը մասնակցիմ հանդիսին, կը խընդակցիմ փառաւորումիդ.—Մեծանո՛ւն Մամուրեան։

Ո՛չ հանդիսին կարեւորութիւնը ի վեր հանել եւ ո'չ ալ ձեր անմխտելի արժանիքը ներբողել է փափաքս։

Իր բառերով, իր ամբողջութիւնով անհերքելի հեռուեւալ խօսքը՝ զոր դարեր նուիրագործած են եւ որ դարեր պիտի գործածեն միշտ, միեւնոյն օծումով, միշտ միեւնոյն ընդունելութիւնով, աւելի քան երբեք այսօ'ր կրկնուելու արժանի կը նկատեմ, ա'ն է որ գլխ կը գրդէ այս հանդիսաւոր առիթէն օգտուելով հրապարակելու ինչ որ կայ սրտիս խորը։

«Ան որ ինծի տառ մը կը սորվեցնէ սաուրքի գլխ երախտապարտ կ'ընէ»։ Իր ճշմարտութեան չափ պարզ ու մեկին այս խօսքը հարկ չկայ պարզաբանելու։ Երախտապարտ ենք Ձեզ. Մամուրեա՛ն։

Ձե՛զ որ տառէն աւելին սորվեցուցիք մեզի։ Ձե՛զ որ սերունդներ դաստիարակեցիք։ Ձե՛զ որ 50 տարիէ ի վեր անխոնջ կը ջանք՝ Ազգ. մտաւոր զարգացման ի նպաստ։

Անոնք որ Ձեզ տարակարծիք, տարբեր հայեցակէտով մը կը նկատեն իրերը, դէպքերն ու դէմքերն, անոնք ալ կը խոստովանին թէ դո՛ւ, Մամուրեա՛ն, աշխատեցար մեզի համար, աշխատեցար իմացական յառաջդիմութեան համար։

Գրիչ մը ունիք, խեչալ մը ունիք Ազգին համար եւ այդ գրի՛չը պատգրեց Անգլիական Նամականին։ Եթէ «բանաստեղծից քնարին ձայնով կը զարգանան ազգեր», դուք, արժանաւոր ուսուցի՛չ, բանաստեղծ ալ էք։

Եթէ «ընտանիքն է Ազգութեան Հիմը», եթէ «ընտանիքը կը ցոլացնէ ազգին նկարագիրը», դուք խորհեցաք ընտանեկան բարելաւութեան համար ալ։ Իբրեւ մրաջան, մեղուաջան մեղու, ինչ որ գտաք ուրիշ ազգերու ծաղիկներու մէջ յարմար ու անդրադարձ մեր ընտանեկան կեանքին, քաղեցիք զայն ու զուգախառնելով ձերինին հետ, մատակարարեցիք։

Ի՞նչ երկարեմ, Ազգին վերաբերող ամէն բանի խանդավառեցաք։ Ազգային մտաւոր զարգացման ի նպաստ ամէն բան խորհեցաք ու խօսեցաք։ Արժանի էք ուրեմն մեր երախտագիտութեան, արժանի էք ընդհանուր գնահատման։

Ձեր այս փառաւորումը կը ցոլանայ Ազգին, ձեզմով կը փառաւորուի ան ալ։ Թո՛ղ աշխարհաքաղաքացիները դուն գործեն բարոյական անջրպետը ջնջելու, թո'ղ ուրիշներ ալ ջատագովեն նոյն ձգտումը։

Երբ կը փառաւորուի ուսուցիչս զոր բոլոր սրտով կը յարգեմ, երբ կը փառաւորուի Ազգս իրմով զոր կը սիրեմ, անկարելի է անտարբեր մնալ, չյուզուիլ ու ընդհանուր աղաղականքին չմասնակցիլ։

Այս գնահատումը որ հին է եւ որ պատմութեան կը վերաբերի, նախախայրիք մ'է մեզի համար. կը մաղթեմ որ գնահատելն ուրիշ բազմարդիւն, վա'ստակաւորներ ալ ի փառս Ազգին եւ ի պատիւ մաքին։

Իզմիր Ս. Կ. Թ.

ՊԱՏԱՍԽԱՆ Մ. ՍՈՒԼԹԱՆԵԱՆԻՆ

(Շար. երէկի թիւին եւ վերջ)

3.—Հապա սա ժողովրդական գողտրիկ երգերուն, իմաստալից առածներուն մասին ձեր ըրած «պաղղաւակ» գիտողութիւնները. չիտակը «անդրջըրհեղեղեան» գաղափարներ։ Դուք ժողովրդեան այդ գոհարներն են որ ընթերցարանին ամէնէն մեծ փառքը կը կազմեն, եւ կը ցաւինք որ—ինչպէս յայտնած են աւելի հեղինակաւոր մանկավարժներ—այդ առաջին մասին մէջ պզտիկ տեղ մը տրուած է անոնց։ Ժողովրդական այդ սիրուն պատառները շատ աւելի խորունկ ազդեցութիւն մը կը գործեն մանուկներու նկարագրին, անոնց հոգիին վրայ, քան թէ այն կարգ մը ցնդի ինդի անիմաստ ոտանաւորները, որոնցմով լեցուն են մեր դասագիրքերը։

4.—Ձեմ գիտեր ինչո՞ւ միշտ կ'ուզէք փակչիլ միալ «անդրջըրհեղեղեան» ակըրպանքներու վրայ։ Կ'ուզէք որ զատ զատ ջուրո՛վ լուացուէին անջը, կենդանիներ եւ իրե՛ր է՛ն, չիտակը աքանչելի գիտութիւն եւ հըրաշալի մանկավարժութիւն. ո՞վ ըսաւ որ անջը եւ կենդանիներ իրեր չեն, բայց. . . շըշափելի իրեր։ Նկատողութեան չառնե՞ք թէ ինչ ածականներով որակուած են այդ երկու դասակարգութիւնները։—Այո՛, երբ իրի մը վրայ հրամանք ու բան մը ըսենք, անիկա նախադասութիւն մըն է»։ Բայց կ'աղաչեմ, ոչխարի մը առջեւ, «Աղուոր ոչխա՛ր» միայն կը մտածենք թէ՝ «այս ոչխարն աղուոր է»։ «Աղուոր ոչխար», կարճ... մտածո՞ւմ մըն է ասիկա։ Կեցցէք ուրեմն, եթէ այդպիսի մտածումներով կ'ելլէք աս ու ան գործերը քննադատել. . . Կը հարցնեմ ձեզի, կ'աղաչեմ, ո՞ր մանկավարժութենէն սորվեցաք որ «Նախ պէտք է [illegible] բառին ճանչցնել ու ետքը տալ նախադասութեան սահմանը։» Նախադասութիւնն ամբողջութիւնն է, պէտք է նախ ճանչցնել մանուկին ամբողջ [illegible] ու անկէ զատել հետզհետէ անոր մասերն ու բաժանումները։

5.—Աշխարհագրութեան մասին ըրած գիտողութիւններնիդ պարզապէս տղայական քաշքռուքներ են։ Արդեօք մանուկի մը տակէ աւելի ճշգրիտ ու ամփոփ սահման մը կարելի է տալ լճերուն վրայ։

6.—Իսկ գանք հիմա ձեր հռչակաւոր բառագիտութեան։ Բայց, կաղաչեմ, նախ ձեր [illegible] բառարանը դոցենք, մէկդի դնենք, ու առջեւնիս առնենք լեզուին ընդունած հարազատ բառարանը։—[illegible], [illegible], [illegible]. օտարազգի բառերը գործածուած են, իրա՛ւ։ Բայց ո՞ւր։—Ժողովրդական երգերուն եւ առածներուն մէջ։ Բարեկա՛մ, ժողովրդական այդ գոհարները իրենց հարազատութեան մէջ կը պահուին, անխղճութիւն եւ իմաստակութիւն է մազի չափ դպչիլ անոնց. . . ։ Իսկ «ցորենը [illegible], [illegible], [illegible]» աւելի մօտիկ է տղուն հասկացողութեան չէ թէ՝ «ցորենի հունձքը կտրել, կամնասայլով ծեծել, ու հովին տալ»։ Առաջին պարագային մէջ, ըսէք, կաղաչեմ, ինչ կը հասկնայ պզտիկ տղեկը, մինչդեռ երկրորդ պարագային մէջ տղան շատ դիւրութեամբ կարող է թափանցել բուն գաղափարին։ Ո՞րն է ամէնէն կարճ ճամբան, ամէնէն օգտակարը։—«Մեր չօշափելու զգայարանքը ձեռքերը եւ մեր մարմնի մորթն են.» Դուք ասոր առջեւ «շարադրութեան սխալ» կը բացագանչէք նոր Արգիմիթէսի հովիր առած։ Բայց, կաղաչեմ, ձեր չհասկցած ճշդութիւնները իբր սխալներ ընդունելու պարտականութիւն չունի հասարակութիւնը։—«Մշակը [illegible] կը [illegible]»։ «Արօրը չէ՛ արտը կը վարէ» կըսէք։ Ի՛նչ նշանակութիւն ունի [illegible] բայը ձեր բառարանին մէջ. Մենք այնպէս գիտենք թէ վարել կը նշանակէ [illegible], եւ այսպէս կըսենք. [illegible] վարել, [illegible] մը վարել, [illegible] մը վարել։ Ինչո՞ւ չըսուիր եղեր «արօրը վարել»։—«Կովերու նախիրը [illegible]»։—Եւ դուք կուզէք որ ըսուի՝ [illegible]։ Հոս բայը կրաւորական է եւ մենք բնաւ չենք տեսած աշխարհաբարի ո՛չ ներգործական բայ մը որուն կրաւորականը չինուի։ «Եմ» վերջաւորութիւնը «իմ» ի փոխելով։ Այսպէս կ'ըսենք ու կ'ըսեն, [illegible]=[illegible], [illegible]=[illegible], եւ... [illegible]=արածուիլ։ Կ'[illegible] գրաբար ձեւ մըն է. Պօյաճեան էֆ. աշխարհաբարի մէջ աւելի արմատական է, որուն մէջ կը կայանայ իր գործին ամէնէն մեծ արժէքը։

Հարկ կա՞յ երկարել. ահա ձեր հռչակաւոր գիտողութիւնները ասոնք ու ասոնց պէս խեղճուկրակ բաներ են, անշուշտ մէկ կողմ ձգելով պզտիկ սըրբագրութիւններ մը, որոնցմէ զերծ չեն կրնար միալ այսպիսի բազմաշխատ գործեր։

Հանրային գոյն ունեցող խնդիրներու մէջ պէտք է անկեղծ ըլլանք։

Ս. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Արդարեւ, շատ ծաղրելի ու միանգամայն արգահատելի էր այն պաշտպանողական ճառը զոր կարդացինք Թերթի մը մէջ, իմաստասիրական խորագրի մը տակ։ Այդ պաշտպանողական ճառը գրըուած էր իբրեւ պատասխա՞ն թէ հերքում այդ չէ գիտցուիր։ Միայն թէ պարոն յօդուածագիրն, որ իր յայտնի ստորագրութեան ներքեւ ասպարէզ նետուած էր Տէր Գարեգին քահանան պաշտպանելու համար, իր ստորագրութիւնը կամ գիտէ ուղիղ գրել եւ կամ թէ բնա՛ւ չի գիտեր։

Ի՛նչ որ է. կը համոզուիմ թէ ասիկա յատուկ թեւադրութիւն մըն է ինծի համար որ ես հարկադրուիմ աւելի մանրամասնօրէն զբաղելու՝ յիշեալ քահանայի գործած անլուր գեղծումները մատնանիշ ընելով։ Շատ լա՛ւ, քանի որ կոյր ու խուլ եղած էիք ցարդ եւ չէիք նկատեր թէ տեղույս երկպառակութիւնները Տէր Գարեգին Արծրունի քահանայի ձեռքով եղած են, ուրեմն աչքերնիդ բացէ՛ք եւ ականջներնիդ լա՛ւ սրեցէք։

Այո՛, պարո՛ն, քահանան է տեղույս երկպառակութիւնները ծնանողը եւ անոնց աղետալի կերպարանք տուող կարգ մը անկարգութիւններու պարագլուխը։ Հոգաբարձութիւնը երբ իր ամսականը կանոնաւորապէս կը վճարէր, բոլոր քաղաքը վկայ է որ քահանան կրթական հաստատութեան նկատմամբ շարունակ գովասանքներ եւ չափազանցելու աստիճան [illegible] խօսած էր. մանաւանդ բացարձակօրէն հակառակած էր այն անձերու վարմունքին հանդէպ, որոնք թշնամական ցոյց մը կ'ուզէին սարքել վարժարանի շուրջը։ Ճշմարիտ է ասիկա։ Ես չեմ կրընար ուրանալ։ Միեւնոյն ատեն կը յիշեմ թէ քահանան ջերմ պաշտպան մըն էր կրթական սպասներուն եւ անոր անունով կ'երդնուր։ Երկուքն անբաժան էին իրարմէ եւ բարի հօր մը ու երախտագէտ զաւակի մը պէս զիրար կը սիրէին։ Բայց երբ հոգաբարձութիւնը իր ամսականին վրայ զեղչ մը ըրաւ ամէն բան փոխուեցաւ։ Քահանան անլուր կերպով սկսաւ հալածել դասատուն եւ մինչեւ իսկ գոչել. «Եթէ չկարենամ այս դասատուն ասկից արտաքսել, ես իմ մօրուքս վրայ կուտամ...։»

Հա՛, իրաւ է, ինչու պարապ տեղ կը յոգնիմ. ո՛չ ապաքէն ասոնք յայտնի են ամէնուն։ Ձեր ուզածը տարբեր նշանակութիւն ունի. կ'ուզէք որ չգիտցածնի՞դ իմանաք։ Ահա՛ լսեցէք.

1.—Գարեգին քահանան՝ հակառակ եկեղեցական օրէնքի, տաճարի Ս. Սեղանը հայ ոսկերիչի մը խանութը տանելով մաքրելու թողուցած է շաբաթէն աւելի, ի ներկայութեան օտարներու, որոնք զարմանալով բացատրութիւն ուզած էին յիշեալ ոսկերիչէն ? ? ?։

2.—Սոյն քահանան՝ իր ամսականի զեղչումէն ի վեր շատերու հետ խռոված ըլլալով ո՛չ անոնց ողջոյն կուտայ եւ ո՛չ ալ քովերնին կը մօտենայ, իսկ պատարագն ընելու ատեն ամենեւին չի մտաբերեր թէ ասիկա մահացու մեղք մըն է որ իր խղճին վրայ կը ծանրանայ։

3.—Ա. Աւետարանի, Սկիհի, եւ Խաչի վրայ իրեն երդում ըրաւ Տ. Վարդան քահ. Կիրակոսեանի երեսին յանդգնած է գոչել «Ես չեմ հաւատար այդ երդումներուդ . . . Թո՛ղ իմ թշնամիս եղող այդ անձը գայ ինծի «բասմօն» մ'ըսէ, ան ատեն ներողամիտ պիտի ըլլամ»։ Լսուա՞ծ է այսպիսի բան մը, քահանանե՛ր. . . ։

4.— Սոյն քահանան եկեղեցիի խորհրդարանին մէջ իրեն դիմող խեղճ կնոջ մ'երեսին պոռացեր է. «Դո՛ւրս, դո՛ւրս կորսուէ՛ր, ջըլի՛կ, վարնա՛ց . . .» (բռունցք բան չէ)։ Եւ ասիկայ Թաղ. Աղայի մը ներկայութեան։

5. — Սոյն քահանան խեղճ գեղացիները գլխին Աւետարան մը կարդալու համար 5—10 ղրշ. կը պահանջէ։

Եւ այլն, եւ այլն, եւ այլն . . . :

Ահա՛, Պարոն Յօդուածագի՛ր, ասոնք հաստատուած իրողութիւններ են, եթէ ո՛չ զեղծումներ, ձեզի կը թողում դատել։

Պուրկազ ՎԱՐԴԳԻՍ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ
ՀԱՐԱՒ-ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

ԼԷՏԻՍՄԻԹՀԻ ԱՂԷՏԸ

Քառասուն եւ ութ ժամէ ի վեր Լէտիսմիթհէն լուր չէ հասած եւր. թերթերուն, եւ անշուշտ լուրերու այս բացակայութիւնը անգլիական հասարակութեան զգացիչ միտքերը հանդարտեցնելու հանգամանքը չունի բնաւ։ Գիտցուածը սա է որ երկուշաբթի օրուան մահաբեր եւ արիւնուշտ կռուէն ետք՝ կռիւը շարունակեց նաեւ Գշ. օր. ամբողջ օրը թնդանօթը որոտաց, բայց Լոնտոնի մէջ երբէք հեռագիր մը չի հրատարակուեցաւ այս նոր ճակատամարտին արդիւնքին վրայ։ Վերջին լուրերը՝ որոնք Բիէթէրմարիցպուրկէ քաշուած են, կը ծանուցանեն թէ Կլուսէսթերշայրի զօրագունդէն քանի մը զինուորներ առանձին կրցած են փախչիլ եւ Լէտիսմիթհ համնիլ։ Քանի մը Ջորիներ եւ լեռնային մէկ քանի կորսուած թնդանօթներ նոյնպէս գտնուեցան։ Այս հեռագիրներուն համաձայն, որ մինչեւ ցարդ պաշտօնապէս հաստատուած չեն, զօր. Հուայթի Բշ. օր Լէտիսմիթհի մէջ ընդունած ծովային քանի մը թնդանօթները Գշ. առտու սկսան կրակ ընել՝ Պօէրներու կողմէ գիչերանց Լէտիսմիթհի վրայ իշխող բարձրութիւններու վրայ հաստատուած թնդանօթներուն դէմ։ Լոնտոնի թերթերու թղթակիցները յանդգնաբար կ'ըսեն թէ հակառակորդին թնդանօթները լռութեան դատապարտուեցան։ Բայց ճշմարտութիւնը ասանկ խեղաթիւրելը այդ թերթերուն ընթաց օգուտ մը չպիտի տայ, որովհետեւ պատերազմին սկիզբէն ի վեր երբէք չի գադրեցան Տրնսվի, Կլէնգօի, Էլանտսլակտէի կռիւներուն վրայ սուտ լուրեր տարածել։ Այսօրուան հեռագիրներուն նայելով այդ կռիւներուն ամէնքն ալ մէյ մէկ յաղթանակ էին։

Եթէ Լէտիսմիթհի մէջ երկաթուղին եւ հեռագիրը Պօէրները չեն կտրած՝ այն ատեն կ'ունենք աւելի ճիշդ ու ստոյգ լուրերու տալու։ Լոնտոնի մէջ կ'ըսեն թէ Ափրիկէի արեւելեան ծովեզերին վրայ Տէլակոա ծովին եւ Մօզամպիքի մէջեւ հաղորդակցութիւնը դադրած է Եշ. օրէն ի վեր. բայց այս բանը, կ'ըսեն Փրանս. լրագիրները, ճարտար հնարք մըն է նախարարութեան կողմէ, նոր ցաւալի լուրեր չի հաղորդելու համար ժողովրդին։ Հիմակ Հարաւային Ափրիկէի մէջ միմիայն արեւմտեան ընդծովեայ հեռագրով կարելի է հաղորդակցիլ. այսինքն թէ բոլոր հեռագիրները պէտք է որ անպատճառ Գապէ անցնին, ուր մասնաւոր գրաքննիչ մը մէջ այդ լուրերը ուզածնուն պէս կը ձեւեն Անգլիացիները։ Այս ամէն կարգադրութեան հետեւանքը սա է, որ բնաւ լուր չունինք եւ ամէն վերջը եղածներն ալ պէտք է վերապահութեամբ ընդունիլ, մինչեւ որ կատարելապէս չի հաստատուին։

Լէտիսմիթհի մէջ Անգլիացիներուն կրած ձախողուածին պատճառաւ սախպարար Նախարարաց խորհուրդ մը գումարուեցաւ, ասկից ետքն ալ ազգային պաշտպանութեան ժողովը ի նիստ գումարուեցաւ պատերազմին գործերու պաշտօնատան մէջ։ Այդ խորհուրդին մէջ վիճաբանեցան պատերազմական յատակագծին վրայ ու լրացուցիչ հրամաններ ղրկուեցան Զօր. Պըլլըրի։ Ընդհ. հրամանատարը Նաթալ երթալու համար հեռագրաւ հրաման ընդունած ըլլալու է, որովհետեւ հաղիւ թէ ատոր Գապ գացած էր, յածանաւակով մը խոկոյն Տիւրպան մեկնեցաւ։ Այս նաւահանգիստը եկլէն առաջ, Փօթ-Լընտոն պիտի երթէ, հասանօրէն Լէտիսմիթհէ եւ Բիէթէրմարիցպուրկէ հասած հեռագրական լուրերուն տեղեակ ըլլալու համար։ Միւս կողմէ ալ կը ծանուցուի թէ Անգլիական Եօլ արշաւող բանակին 8րդ գնդին հրամանատար կարգուած է, այս որոշումը արդեօք Զօր. Հուայթի շնորհակալութեան մէկ նշա՞նն է, որուն անկարողութիւնը շատ ձախող կերպով յայտնուեցաւ։ Բայց վերադառնանք Լէտիսմիթհի գործին, որուն մասին նոր լուրեր հասած են ստոյգ աղբիւրներէ։ Նախ քանի մը տեղեկութիւններ տանք Անգլիացիներուն Լէտիսմիթհի մէջ ունեցած զօրութեան վրայ։

Լէտիսմիթհի մէջ կան հետեւակազօրաց տասը վաշտ, հրետանիի ութ մարտկոց, ձիաւորներու երեք զօրագունդ եւ Նաթալի կամաւորներու մէկ օգնական բաժին, որուն թիւը գիտցուած չէ։ Եղած ամէնէն նպաստաւոր հաշիւներուն համեմատ Զօր. Հուայթ 11,000 զինուոր ունէր իր տրամադրութեան ներքեւ։ Անգլիական բանակը կէս-շրջանակ մը կազմած էր, որուն կեդրոնին Զօր. Հուայթ անձամբ կը հրամայէր, աջ թեւին կը հրամայէր Կրիմվատ հրամանատարը, եւ ձախ թեւը կը կազմէին լեռնատական հրացանաձիգները, Կլուսէսթերշայրի զօրագունդը եւ դաշտային թնդանօթներու շարքը։

Բշ. առտու կռիւը շատ կանուխ սկսաւ. Զօր. Հուայթի ճակատի մէկ յարձակումը դէպ ի Պօէրներուն գլխաւոր դիրքը կարծուած կէտին վրայ, բայց զօրավարը շատ շուտ ըմբռնեց որ այդ կէտին վրայ բոլորովին սխալած էր։ Եւ իրաւ ալ Պօէրները ճակատնին փոխած էին եւ ամենայն կատաղութեամբ Կրիմվատ հրամանատարին հրամայած աջ թեւին վրայ յարձակած էին։ Այս յարձակման դէմը առնելու համար Անգլիական հրետանին, որ լաւ կէտի մը վրայ զետեղուած մեծ առաւելութիւն կուտար անգլիացիներուն՝ իր կրակը ուղղեց այն կէտին՝ որ կ'երեւէր թէ Պօէրները իրենց գլխաւոր նպատակակէտ ընտրած էին։ Բայց հոս ալ Զօր. Հուայթ չի յաջողեցաւ, որովհետեւ մինչ ինք աջ թեւին հետ զբաղած էր, իր ձախ թեւը բոլորովին լմնցած էր։ Զօր. Հուայթ սախպուեցաւ բոլոր գծին վրայ ալ ետ քաշուիլ, ա՛լ աւելի անդարմանելի աղէտի մը առաջքը առնելու համար։ Մնաց որ ի բաւարել կը հրատարակենք Զօր. Հուայթի պատերազմական պաշտօնատան ուղղած լրացուցիչ հեռագիրը. այս հեռագրին մէջ կը տեսնուի որ զօրավարը կը հաստատէ թէ սախպուած է բոլոր գծին վրայ ալ նահանջել, թէեւ յանդգնաբար կը զրուցէ նաեւ թէ Պօէրներուն հրետանին լռութեան դատապարտուած է։ Այս տեղեկագրին մէջ պատմական պարբերութիւն մը կայ Ջորիներու «չարաչէպ սարսափ»ին վրայ, որ բոլոր աղէտին պատճառը եղան։ Ահաւասիկ այդ տեղեկագիրը։

Լէտիսմիթհ, 31 Հոկտ.

Լէտիսմիթհի բանակէն ձիաւորներու վաշտ մը, թնդանօթաձիգներու երկու վաշտ, Նաթալի մէկ դաշտային հրետանի եւ երկու հետեւակազօրաց վաշտ ղրկեցի հիւսիսի կողմը։ Թշնամիին գլխաւոր դիրքին վրայ հետազօտութիւն մը ընելու համար, եթէ սաւեթը ներէր, զինու զօրութեամբ տիրելու համար Ֆարքուհառ ագարակին եռին գտնուած բլուրին, զոր առջի օրը Պօէրները զինու զօրութեամբ գրաւած էին։ Դաշտային հրետանիներու 10րդ գասակէն, Կլուսէսթերշայրի զօրաբաժնին չորս ու կէս կիսաբաժնէն եւ Իռլանտացի հրացանաձիգներու վեց գասակէ կազմուած գունդ մը ղրկուեցաւ Հոկտ. 29ի առտուան ժամը 6ին՝ գիշերային քալուածքով։ Էլլիբոյթի գաւաթը եկլէլու եւ Նիքօլսոն բլրակը եւ կամ անոր մօտ ուրիշ կէտ մը գրաւելու համար, անանկ կերպով մը որ ան կողմը թշնամին զալկացած ըլլայ, գլխաւոր թեւին յառաջխաղացումը հաստատուեցաւ պայմաններու մէջ, որովհետեւ իր դըրուկիք դիրքն արդէն սպրդուած էր։ Պօէրներուն Մաքսիմ թնդանօթներուն եւ մեծ հրետանիին կռուոյն մէջ Պօէրները մեծամեծ կորուստներ կրեցին։ Այս հետազօտութիւնը սախպեց թշնամին բոլոր իր դիրքերը լքանել եւ ձիաւորներու ու հետեւակներու մէյմէկ վաշտէ բաղկացեալ մեր աջ թեւին դէմ կատաղի հակայարձակում մը ընելէն ետք, ետ մղուեցաւ։ Անգլիական գունդերը, որ թշնամիին շարժումները գիտելու համար քանի մը զինուորներ ձգած էին ետեւնին, ծանր ծանր վերադարձան։

Կռուին վերջաւորման մօտ «Բօռէրֆօլ» նաւէն զինուորները հասան եւ թշնամիին թնդանօթը լռութեան դատապարտեցին։ Ձախ թեւին վրայ ղրկուած զօրաց արդիւնքը դեռ կատարելապէս իմացուած չէ. բայց վերջին պահուն ստացուած տեղեկութիւններու նայելով, Նիքօլսոն բլրակէն մինչեւ երկու մղոն իր կատարած յառաջխաղացումին մէջ թշնամիին կողմէն ամենեւին չէ նեղուած։ Բայց բլրակին երկու ժայռի խոշոր կտորներ գլորեցան եւ քաշուած քանի մը հրացանի հարուածները հետեւակազօրքին ռազմամթերքները քաշող Ջորիներուն սարսափ պատճառեցին։ Լեռնային թնդանօթներու լծուած Ջորիները այն ժամանակ սարսափահար եղած՝ գրեթէ հրետանիին բոլոր կազմածոյը եւ պահեստի ռազմամթերքներով փախան՝ իրենց փոկերը խզելով։ Հետեւակազօրքը այն ատեն սուինը հրացանին անցընելով եւ լեռնային թնդանօթներու զինուորներու օգնութեամբ կիրճէն երկու մղոն աւելի ճամբան ձախ կողմը բլրակ մը ձեռք անցուցին, առանց մեծ ընդդիմութեան մը հանդիպելու։ Զօրաթեւը մինչեւ առտու հոն մնաց, զբաղելով բլրակին պաշտպանութեան միջոցներով, և թշնամիին կրակէն ապաստանելու համար հողէ պատնէշներ շինեց։

Առտուն կանուխ, Պօէրները յարձակման սկսան հրացանաձգութեամբ մը, բայց առտուան կռիւը յուսատարակոյս վիճակ մը ունէր, մինչեւ ժամը իննուկէս, այն ատեն Պօէրներուն նոր օգնականներ հասնելուն՝ կարողացան յարձակումը մեծ սաստկութեամբ շարունակել։ Կրակը շատ մահաբեր դարձաւ եւ Կլուսէսթերի երկու զօրաբաժիններ, որոնք յառաջած դիրքի մը վրայ էին, հրաման ընդունեցան ետ քաշուելու։ Պօէրները այն ատեն զօրաթեւը շատ մօտէն զարնել, մեր կարգերուն մէջ լայն խրամատներ բանալով։ Կէսօրէն երեք ժամ ետքը, ռազմամթերքը գրեթէ բոլորովին սպառած էր, մեր դիրքին Պօէրները տիրեցին ինչպէս նաեւ զօրաթեւէն ողջ մնացածներն ալ անոնց ձեռքը ինկան։ Վիրաւորները շատ մարդասիրաբար խնամուեցան Պօէրներուն կողմէ։ Զօրավար Ժուպէռ խոկոյն ընծայեց մեր բժիշկներու եւ շարժուն հիւանդանոցներու համար ազատ-անցագիր մը զրկել, որպէս զի վիրաւորները կարողանան փոխադրել։ Երէկ իրիկուն բժիշկներ եւ հիւանդապահներ ղրկուեցան կռուի դաշտը՝ վիրաւորներուն առաջին խնամքները տալու համար, եւ այս առտու ալ շարժուն հիւանդանոց մը ղրկուեցաւ։ Զօրաթեւին ձախողուածը կը վերագրուի Ջորիներուն չարաղէպ սարսափին ինչպէս նաեւ խուճապին՝ պահեստի ռազմամթերքի եւ թնդանօթներուն չգոյութեան, զոր միւս քաշքշտեցին։

Վիրաւոր սպաներուն եւ գերի բռնուածներուն մէկ ցանկը մօտերս պիտի ղրկուի. կը մտածեմ թէ գերիները երկաթուղիով Բրէթորիա ղրկուած են։ Լէտիսմիթհի ապահովութիւնը ոչ մէկ կերպով վտանգի մէջ է։

սըր Ճորճ Հուայթ

Խնդիրն հիմայ սա է թէ Զօր. Հուայթ պիտի կարողանա՞յ երեք-չորս շաբաթ ալ Լէտիսմիթհի մէջ դիմանալ եւ կամ լաւագոյն չէ՞ որ Բիէթէրմարիցպուրկ քաշուի, ինչպէս որ Զօր. Սուլ Լէտիսմիթհ քաշուեցաւ՝ Տրնսվի մէջ յաղթուելէն ետք։ Ռազմագիտական տեսակէտով Լէտիսմիթհ ա՛յնչափ կարեւոր կէտ մըն է որ Անգլիացիք զայն Հարաւային-Ափրիկէի Սեւաստօպօլը անուանած են։

Լէտիսմիթհի բանակը մասնաւորապէս Նաթալի զօրքերուն կեդրոնացման համար կազմուած էր։ Թուկելա գետին մէջ վազող Քլիփ գետակին մէկ հովտին խորը շինուած էր. երեք ու կէս քիլոմէթր հեռու Լէտիսմիթհ Բոքս քաղաքէն որ ճերմակ եւ 5-6000 բնակիչ ունի։ Այս վերջին ամիսներուն մէջ շատ մը հողապատնէշներ շինուեցան, Լէտիսմիթհի բանակատեղին մէջ, ուր 3,000 մարդ, հրետանիի 3 գասակ եւ 4,500 ձի կրնան պարունակուիլ։ Զօր. Հուայթ իր ժամանումէն ի վեր դեռ ուրիշ բարեփոխութիւններ ալ կատարել տալով որոնց հետեւանքով, հիւսիսակողման մէջ նոր ամրութիւններ շինուեցան։ Տակաւին Լէտիսմիթհի մէջ 10,000 մարդ եւ 26 թնդանօթ կան։ Սանդըմէ գետ Տիւրպանի երկաթուղիի գծին երկայնքը 3,000 հողի շարուած են։ Անշուշտ Պօէրներուն նպատակն է այս գիծը ձեռք ձգել եւ զայն աւրշտկել։

Առ այժմ դեռ իրենց նպատակին հասած չեն։ Դեռ Լէտիսմիթհը չեն պաշարած ամբողջովին։ Եթէ կարողանան իրենց նպատակը ի գործ դնել, Հուայթի զօրաբանակը շատ վտանգի կացութեան մէջ պիտի ըլլայ, որովհետեւ մի միայն օգնութիւն կրնայ ընդունիլ Տիւրպանի եւ Բիէթէրմարիցպուրկէն ճամբով, որ Լէտիսմիթհէն 145 քիլոմէթր հեռու է. եւ եթէ երկաթուղին կտրուի, ռազմամթերքները եւ զօրագունդերը հարկ պիտի ըլլայ ցամաքէն փոխադրել, ինչ որ դիւրին բան չէ այս խորդուբորդ երկրին մէջ որ խոր հովիտներով ու անհետ արահետներով լեցուն է։ Գիտենք որ Նաթալ ղրկուելու համար օգնական զօրագունդեր ճամբայ ելած են որոնք առայժմ, հազիւ երկու երեք շաբաթէն Տիւրպան կամ Բոռ-Էլիզապէթ պիտի կրնան համնիլ։ Հաւանական է որ դէպքերուն առնելիք ընթացքին համար այդ զօրագունդերուն ցամաք ելլելու կէտը փոխուի։ Երբ Հնդկաստանէ եւ Անգլիայէ եկող բոլոր զօրքերը Հարաւային Ափրիկէ համնին ու սըր Ռետվըրս Պըլըր ամբողջ բանակը ձեռքին տակ ունենայ, կ'ըսուի թէ իր ուժը 3 գլխաւոր ճիւղերու պիտի բաժնէ։ Երեք որոշ զօրագունդեր պիտի կազմուին Գափի, Իսթ-Լընտոնի եւ Բոր-Էլիզապէթի մէջ, ուսկից դէպի հիւսիս Օրանժի Հանրապետութեան սահմանագլուխը պիտի ուղղուին։ Ընդհ. բանակատեղը պիտի հաստատուի Գափի մէջ։

Նոյ. 6էն մինչեւ 13 Գափ համնելիք Ա. զօրաբաժինը, զօրավար Լորտ Մէթուէնի հրամանատարութեան տակ պիտի դրուի, երկրորդ զօրաբաժինը որ Նոյ. 11էն մինչեւ 14 կը սպասուի Բոր-Էլիզապէթ, պիտի դրուի Սըր Գլէրի հրամանատարութեան տակ, երրորդը Նոյ 10էն մինչեւ 29 պիտի համնի Իսթ-Լընտոն, որուն հրամանատարն է Սըր Վ. Ֆ. Կաթագր։ Այս երեք զօրաբաժինները Օրանժի Ազատ Պետութեան վրայ քալելով նպատակ ունին Պօէրներուն դիրքերը փոխել, ու այսպէս Նաթալի բանակը ու Զօր. Հուայթը փրկել։

ԶԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — «Թայմզ» Նաթալի մէջ եղած զինուորական գործողութեանց վրայ յօդուած մը հրատարակելով՝ կ'ըսէ թէ Ջորիներուն խուճապը մինչեւ հիմակ չբացատրուած դէպք մըն է, թէեւ Հնդկաստանի մէջ լեռնային հրետանիներ զինուորաց լծած ու ճամբայ հանած են։

Պէտք է յիշել նաեւ թէ այդ լրագիրը վերջերս տարտամ կերպով կը խօսէր լեռնային հրետանիին իբր առաջնորդ ծառայող «Գաբի աղոց» մասնութեան վրայ. սակայն «Թայմզ» հիմայ մեղմօրէն կը հասկցնէ թէ այս վերջինները կրնային համաձայնած ըլլալ Պօէրներուն հետ, այդ խուճապը առաջ բերելու համար. եւ լերան բարձունքէն Պօէրներու կողմէ նետուած երկու քարերը ազդանշանը պիտի ըլլային։

«Թայմզ» Հարաւ-Ափրիկէ ղրկուած յաւելուածական զօրաբաժնի մը անհրաժեշտութիւն ընելով, կ'ըսէ թէ ասկէ աւելի աղէկ պատրաստել կարելի չէր, մանաւանդ որ զօրաբաժնի մը շարժման մէջ դնելը զօրաբանակէ մը շատ աւելի դիւրին կ'ըլլայ։ «Տէյլի Նիւզ» չկրնար ըմբռնել թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ ա՛յնքան սուղ ժամանակի մը մէջ, Պօէրները իրենց 12 սանդիմնոց դաշտային թնդանօթները վար իջնելով, յարմար դիրքի մը մէջ զետեղած են, Լէտիսմիթհի դիմաց։

Լրագիրները նմանապէս չեն ըմբռներ թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ երկու գունդեր կը հեռանան առանց իրենց հաղորդակցութիւնը պահելու բանակին կեդրոնին հետ։

«Թայմզ» կ'ըսէ թէ նոյն խել պարզ քաղաքացի մը նոյնհետայն պիտի նշմարէր Զօր. Հուայթի յատակագծին վտանգալի կողմը։

Լրագիրները կ'ըսեն թէ Ուր. օրուան թուականով Զօր. Հուայթէն ստացուած հեռագիր մը ամէնուն մխիթարութիւն պատճառեց։ «Մեր զինուորները լաւ կռուեցան. պատիւը փրկուած է»։ Խորհուրդ կուտան միաբանիլ Լորտ Ռոզպերիի սա խօսքին վրայ, որ ազգային զղջացումը կ'ամփոփէ իր մէջ. «պէտք է մինչեւ ծայրն երթալ»։

Լօնտոն Դէյ.— Հարաւ-Ափրիկէի մէջ կռուող զինուորներուն ընտանիքներուն ի նպաստ Լորտ-քաղաքապետին բացած հանգանակութիւնը 75,000 ոսկիի կը հասնի։

Հիւանդանոց շոգենաւ մը պատրաստելու համար Լոնտոնի ամերիկեան գաղթականութեան անդամներուն բացած հանգանակութիւնը 7000 ոսկի արտադրեց երեք օրուան մէջ։

Գր. Ռիւտեար Քիփլինք զինուորներու ընտանիքներուն վրայ բանաստեղծութիւն մը հրատարակեց, լեզուով ու շեշտով բաւական բիրտ, բայց կեանքով անլցուն։

Այն օտար սպաները որոնք անգլ. բանակի կարգերուն մէջ զինուորական գործողութեանց հետեւելու արտօնութիւն ստացած եւ որոնք առաջիկայ կիրակի Կլէնքօյէն պարտէին մեկնիլ, Լիվրբուլ երթալու համար առաջիկայ Գշ. նաւ պիտի նստին։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

Մշոյ ընդհ. փոխանորդ-Առաջն. Տեղապահ Տ. Բարդէն Ծ. Վ. վիճակին Գաւառժողովի անդամներու թիւը 61էն 49ի իջեցնել առաջարկած է, եւ նոր քաշխուած կատարելով՝ ցուցակը ղրկած ու հրահանգ խնդրած է Պատրիարքարանէն։

—Բաղէշի նորընտիր առաջնորդ Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Ջիլինկիրեան իր ընտրութեան տեղեկագրին հետ յայտնած է թէ առժամապէս Առաջն. պաշտօնն կ'ստանձնէ հակառակ երկրին ցուրտ կլիմային եւ իր անձնական վատառողջութեան։

ԳԱՒԱՌՆԵՐԷՆ

16 Հոկտ. Թուականաւ Խարբերդէն կը գրեն մեզի.

«Հոս Շաբաթապահ մը եկած էր որ քանի մը անձեր համոզելէն ետք, բշուեցաւ։ Համոզուողներն ալ անոնք էին որ դրամ կ'ակնկալէին։ Ի դէպ է հոս յիշել անգլ. առածներէն մէկը թէ «Դրամն Աստուած մըն է որ կը պաշտուի, առանց մէկ հատ տաճարի»։ Ա՜խ, սա մարդիկ դրամի համար ի՞նչեր չեն ըներ, մարդն ալ կը ծախեն, գաղափարն ալ։

ՀՌՈՄԷԱԿԱՆ ՀԱՑՈՑ ԳՈՐԾԵՐԷՆ

Էնկիւրիի Հայ-Հռոմէական մայրապետները ջանքով կառուցուած աղջկանց վարժարանը մօտերս պիտի աւարտի ու դասախօսութիւնները պիտի սկսին։ Կը յուսացուի որ այս նորաշէն վարժարանին մէջ ազգային դաստիարակութեան ուժ պիտի տրուի, որով անցեալ տարիներու խորթացած դաստիարակութիւնը պիտի դարմանուի։

Հայ Հռոմէական ազգային մը կը գրէ մեզի.

Առածի կարգ անցած է թէ մենք՝ Հայերս՝ եւրոպական ո՛ եւ է սովորութիւն ընդօրինակելու, իւրացնելու ընդունակութիւն ունինք։ Ընտանիքներու նախկին պատկերը, կենցաղավարութիւնը խանգարող սա Բանօփանէր–Բեան դէշ սովորութիւնը փութկոտութեամբ որդեգրեցինք։ Բերայի մէջ երկու տունէն մէկն անհրաժեշտաբար Բանօփանէր մ'ունի, որ, ինչպէս գիտուած է, շատ ընտանիքներու զժտութեանց, անկարգութեանց ու պատւոյն ստորանքի առիթ տուած է։ Պատրիարքարաններու Դատաստանական խորհուրդներու արձանագրութիւնները վկայ են այս եւրոպական դէշ սովորութեան հետեւանքներուն։

Գործն այնպէս բերաւ որ մեր վարդապետներն ալ վարակուէին այս դարավերջին ախտով։ Մեր կղերէն ոմանք կարգ մ'ընտանիքներու մէջ սննտակներ վարձած են, Պատրիարքարանի ու Կաթողիկոսարանի մէջ առանց համար մասնաւոր խուցեր յատկացուած ըլլալով հանդերձ, որով բամբասանքներու եւ գայթակղութեանց տեղի կուտան։ Հայ-Հռոմէական կղերին Բանօփանէր-Բէ-ն ա՛յնչափ ծաւալած է որ գիշերը շատ քիչ եկեղեցիներու մէջ քահանայ կը գտնուի (Այս վերջին պարագան նոյնիսկ մեր Ազգ. Եկեղեցւոյ մէջ ալ կը տեսնուի երբեմն։ Ծ. Խ.) Հանգուցեալ Ասլանեան Գերապայծառ, հոգին աւանդած պահուն, քովը, Կաթողիկոսարանի մէջ վարդապետ մը անգամ չէր գտնուած հաղորդ տալու համար։

Հանգուցեալ հոլուսպետները թէ՛ Պատրիարքարանի մէջ եւ թէ՛ ուրիշ տեղեր ինչո՞ւ համար վարդապետներու յատուկ բնակարաններ չշինած են։

Այս գայթակղութեանց առաջքն առնելու համար՝ նորընտիր Ս. Պատրիարքին ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք։ Ն.

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆ ՔԱՀԱՆԱՅԱԿԱՆ ՕԾՈՒՄ

Բոլորովին նորութիւն, Ամերիկայի մէջ, վարդապետական օծումը որ տեղի ունեցաւ Հոկտ. 15ին «Ս. Փրկիչ» եկեղեցւոյն մէջ։ Նորապսակն էր Պատ. Կարապետ Մարգուլեանեան, (Խարբերդի Աւչէ գեղէն)։ Պատ. Մարգուլեանեան ամէն ամերիկաբնակ բողոքական հայոց էն պերճախօս, զարգացեալ պատուելիներէ մէկն է։

1896ին, Ամերիկա հասու. պատուելին, նախ քարոզիչ կարգուեցաւ Վայթըն Սվիլի բողոքական-հայոց եւ յետոյ Փրովիտէնսի, ուրկէ հրաժարելով վարդապետական Ս. Օծումն ստացաւ վիճակիս արժանընտիր առաջնորդ Գեր. Սավալյի եպիսկոպոս Սարաճեանէ։ Վայթըն Սվիլի եւ Փառվիտէնսի ժողովուրդը Ուսթըր համաքուած էր, իրենց նախկին սիրելի պատուելի-քարոզչին օծման արարողութեան ներկայ գտնուելու որոշումով։ Եկեղեցին նմանը չտեսնուած խուռն բազմութեամբ լեցուած էր երկսեռ ազգայիններով, եւ երբ Ս. Հայրը ապատաշ եղանակաւ մը սկսաւ «Օրհնեցի, օծցի եւ սրբեցի ձեռամբ Տ. Գլեմին քահանայի»։ ամէնուս դէմքին վրայ զգահանդ արտայայտութիւն մը փայլեցաւ, ու բարեմաղթութիւններ բրինք նորապսակին։

Նիւ-Եորքի assoseatc newsը լսելով ձեռնադրութիւնը, նամակ մը գրեց Տ. Գլեմինին՝ եւ բացատրութիւն պահանջեց իր կրօնափոխութեան մասին։

Տէր Գլեմին հայր նամակին մէջ ի միջի այլոց պատասխանեց «Իմ հայրն ու մայրս Հայ. Եկեղեցւոյ զաւակ եղած են եւ Բողոքականները վարժարանին ընթացաւարտ ըլլալ, ուր իրենցմէ ինծի առաջարկուեցաւ իմ ազգակիցներու քարոզել սիրով յանձն առի, ու երբ տեսայ որ Մայրենի Եկեղեցին մշակներու պէտք ունի, նախընտրեցի հոն գործել։ Ես կրօնափոխ չեղայ, այլ իմ Մայրենի Եկեղեցւոյ գիրկը դարձայ»։ Տեղական թերթերը նորբողներ նուիրեցին Տէր Գլեմինի այս մեծահանձն պատասխանին վրայ։ Այժմ Տ. Գլեմինդ քառասունքին մէջն է։

Ուսթր (Ամերիկա) Ն. Ց.

ԶԵԿՈՅՑ

ՄԵՐ ՊԱՏ. ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

Մեր այն Պատ. բաժանորդներն որոնք նախապէս «Հանրագիտակ»ի բաժանորդ ըլլալով իրենց բաժնեգինը կանխիկ վճարած էին եւ այժմ «Ծաղիկ» կ'ստանան «Հանրագիտակ»ին տեղ, իրենց պահանջքը լրացած ըլլալուն կը խնդրուի իրենցմէ որ բարեհաճին փութով իմացնել մեզ թէ արդեօք պիտի շարունակե՞ն իրենց բաժանորդագրութիւնը։ Այս առթիւ չենք մոռնար նաեւ յիշեցնել մեր «Հանրագիտակ»ի այն բաժանորդներուն որոնք հինէն (Հանրագիտակի հաշւէն) մեզի պարտք ունին, թէ բարեհաճին իրենց պարտքը վճարել, որպէս զի մեր այնչափ վնասներուն վրայ նորեր ալ աւելցուած չըլլանք. եւ այս կէտը մասնաւորապէս մեր անձնականին համար նկատողութեան առնելով, կը յուսանք որ մեր այս ղեկոյցին խղճի մօտք կը պատասխանեն։

«Հանրագիտակ»ի Գ. շրջանը որ 53 թիւէն սկսելով հասուցած էինք մինչեւ 72 թիւ, եւ որ պիտի վերջանար 104 թուին, ըսել է կանխիկ տարեկան բաժնեգինը վճարող մեր Պատ. բաժանորդները մեզէ պահանջք պիտի ունենան 32 թիւ թերթ, որու փոխարէն եւ մենք ալ իրենց տուած ենք 32 թիւ «Ծաղիկ»։ Այս կէտը արդէն մենք ժամանակին «Հանրագիտակ»ի մէջ յայտարարած էինք, որ եթէ «Հանրագիտակ»ը թողունք, մեր պարտքը վճարելու համար՝ փոխարէն մեր բաժանորդներուն, ուրիշ թերթ պիտի տանք, ուստի այս կերպով աճա մենք մեր խոստումը կատարած ըլլալով, կ'սպասենք որ փոխադարձաբար մեր յարգելի բաժանորդներն ալ իրենց պարտքը ճանչնալով դիմեց քաջալերեն։

Դ. ԲՈՒԱՏ

ՀԱՃԻ ՄՈՒՍԹԱՖԱՅԻ
Գ. ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հաճի Մուսթաֆայի Գ. դատավարութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ։ Դատավարական մարմինը ըստ առաջնոյն կազմուած էր։ Խուռն բազմութիւն մը ներկայ էր։ Նախագահը Բ. դատավարութեան մէջ յայտարարած էր թէ հարկ դատած էր մէկ քանի վկաներ կանչել։ Ուստի հրամայեց որ Զէօհրա հանըմը ներս կանչեն։

Զէօհրա հանըմ 46-47 տարեկան՝ յայտարարեց թէ, ինք նոյն օրը Գասըմ-փաշա երթալու համար կամուրջին վրայ կը գտնուէր, պայթիւններ լսեց որոնց համար ըսած էին թէ շոգենաւին կաթսան պայթած էր, վերջն ալ իմացեր է որ 2 հոգի իրար զարկած են. ինք ո՛չ զարնողէն եւ ո՛չ ալ զարնուողէն տեղեկութիւն ունի։

ՆԱԽ.—Բայց դուք անանկ ըսեր էք որ կամուրջին վրայ մէկը կեցած էր որ ըսեր է ձեզի. «Քաշուեցէ՛ք, զէնք պիտի պարպեմ»։

—Ես անանկ բան չիմացայ, թող եւ բեմս ըսեն։

Նախագահը հրամայեց պանդոկապետ Թոսուքլին կանչել որ բացակայ ըլլալուն՝ դրագիրը՝ Նայիմը կանչուեցաւ։ Նախագահը օրինական ձեւակերպութիւնները կատարելէն վերջ Նայիմի վկայութիւնը խնդրեց։

ՆԱՅԻՄ.—Մենք ամէն օր Սիրքէճիի կայարանը կ'երթանք՝ ճամբորդ գտնելու համար. ըստ սովորութեան այն օրն ալ գացած էի. այս Հաճին օրինաւոր անցագրով շոգեկառքէն իջաւ, որուն առաջարկեցի մեր պանդոկը գալ։ Հաճին ինծի հետ երկաթուղիի վարչութեան մէջ մեծապատիւ Օսման էֆ.ն հարցուց, առաջարկեցի պանդոկ երթալնիս վերջ դալ գայն գտնել։ Պանդոկին մէջ քանի մը ժամ հանգչելէս ետք, գացինք եւ Օսման էֆ.ն գտանք որուն հետ տեսնուեցաւ, բայց ինչ խօսելուն մասին ո՛ եւ է տեղեկութիւն չունիմ, որովհետեւ ես մեկնելու քաշուած էի։

ՆԱԽ. — Հաճին պանդոկը գտնուած միջոցին որու հետ կը տեսնուէր, ինչ կ'ընէր եւ ինչո՞ւ հոս եկեր է։

— Ո՛չ մէկու հետ կը տեսնուէր. Ռէժիի գէտ ըլլալ է եկեր նպատակը. միշտ կը մտմտար եւ շատ սիկառ կը ծխէր։

— Ինչ լեզուով կը խօսէր։

— Թրքերէն եւ Ալպաներէն. բայց՝ Խոթօլ ըլլալուն՝ Թրքերէնի մէջ շատ կը նեղուէր եւ աւելի Ալպաներէն կը խօսէր, մինչեւ Թրքերէն շատ լաւ կը հասկնար։

—Պանդոկէն ամէն օր դուրս կ'ելլէ՞ր եւ որոնց հետ տեսնուելու մասին բան մը կը զրուցէ՞ր։

—Այո՛, ամէն օր դուրս կ'ելլէր, բայց որո՛նց հետ տեսնուելուն մասին բան մը չէր զրուցեր։

—Անցեալները պանդոկապետ Թոսուքի յայտարարեց որ ձեզի Ճավիտ պէյը հարցուցեր է, այս մասին ձենէ բացատրութիւն կը խնդրենք։

—Ինծի Օսման էֆ.էն զատ ո՛չ մէկը չհարցուց։

—Եկած ժամանակ գոյքերը չի՛ քննեցի՞ք։

—Այո՛, ամէն կողմը քննեցինք, բան մըն ալ չկար, միայն բաճկոնակին գրպանէն ծխախոտ ելաւ։

—Ոստիկանութիւնը ձեզի չի՞ պատուիրեր որ օտարականներ չընդունիք. չէ՞ք գիտեր որ անծանօթ մարդիկ ո՛րչափ վնասներ հասցուցած են անցեալին մէջ. դուք ոստիկանութեան լուր չի՛ տուի՞ք։

—Պանդոկ եկողներուն ամէնքն ալ օտարականներ են արդէն։ Մենք ոստիկանութեան իմացուցինք որ օրինաւոր անցագրով ճամբորդ մը եկած էր մեզի. մենք ա՛յսչափ կ'ընենք։

—Ամէն գիշեր պանդոկը կը կենա՞ր, երբեք դուրս չէ՞ր ելլէր, գիշերները երբեք մէկը չէ՞ր ընդունիր։

—Այո՛, գրեթէ ամէն գիշեր պանդոկը կը մնար, ո՛չ ոք կու գար իրեն հետ տեսնուելու, երբեմն, գիշերները, պանդոկին տակի սրճարանը կը նստէր։

—Հաճին քանի՞ անգամ հաշիւ տեսաւ։

—Երեք անգամ։ Օգոստոս 14ին, 28ին եւ Սեպտ. 15ին, եւ մէյ մըն ալ եղելութեան օրը։

—Լա՛ւ, դուք յաճախորդներուն հաշիւը ինչպէս կը տեսնէք, օ՞րը օրին թէ մեկնելունը։

—Յաճախորդին համեմատ։ Եթէ չքաւոր է, ամէն օր դրամ կը պահանջենք։

—Դուք ասկէց հաշիւ չի՛ պահանջեցի՞ք։

—Եղելութեան օրը ինք Թոտորաքիէն հաշիւը պահանջեց։

—Ինչո՛ւ համար Պոլիս գալը քեզի զրուցեր է. ինչ է, ըսէ՛ նայինք։

—Ռէժիի գէտ ըլլալու համար եկեր է. մէկուն յանձնարարական մը բերած ըլլալով՝ անոր միջոցաւ յաջողիլ կը յուսար։

—Յանձնարարականը որո՞ւ բերեր է.

—Հարցուցի, չըսաւ,

Նախագահը Հաճիին դառնալով՝ Թարգմանին միջոցաւ հարցուց.

—Սրճապանութիւն, գէտ ըլլալ եւ չգիտեմ ինչ գործեր ընելու համար Պոլիս եկեր է. աւա՛ղ ո՛րն է ճիշդը։

ԹԱՐԳՄԱՆ.—Նայիմ էֆ.ի խօսածը հաւկցեր է. ըսեր է որ եթէ միջոց մը գտնայ հեռագրատան մէջ ալ պիտի մտնայ եղեր իբր ծրուիչ։

—Յանձնարարականը ո՞ւր բերեր է։

ՀԱՃԻ.—Ես իբր կատակ զրուցեցի, յանձնարարագիր եւն. չեմ բերած։

—(Նայիմին) Յանձնարարականը դուք տեսա՞ք։

—Ո՛չ։

—Վերջին անգամ հաշիւը տեսած ատեննիդ բան մը ըսա՞ւ։

—Ես ներկայ չէի։

—Ասանկ շուտ շուտ հաշիւը մաքրելուն պատճառն ինչ է եղեր։

(Շար.)

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Միրիմիրանի աստիճան տրուեցաւ Եպլիսթան գաւառակի կառավարիչ Ռէշիտ պէյի. Ուլայի Բ. աստիճան՝ Մարսիլիոյ ընդհ. հիւպատոս Սէյֆէտտին պէյի։ Բ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան՝ Էնկիւրիի կուսակալութեան եկամտական քննիչ Պէհա պէյի. նոյն պատուանշանին նոյն աստիճանը՝ Շուէտ-Նորվեկիայի հազարապետ Պարոն Տիւ Ռոդնէյի։ Գ. կարգի Մէճիտիէ՝ Երուսաղէմի Աւստրիական հիւպատոս Պր. Բէհէնկէրի։

—Տպագրական Տեսչութեան կողմանէ ազդարարագիր մը ուղղուեցաւ «Մալումաթ» եւ «Սէրվէթ» լրագիրներու արտօնատիրոջ որ եթէ Օրինաց հակառակ շարժի՝ խիստ պատժի պիտի ենթարկուի։

ՎՍՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ հրամայած է որ յառաջիկայ Ռամազան ամսուն, գաւառներու մէջ քարոզող աստուածաբանութեան աշակերտներուն դրամական նուէրներ բաշխուի։

ՊԵՏԱԿԱՆ հաստատութեանց եւ գանձային վիճակին մէջ բարեփոխութիւններ ներմուծելու եւ ելեւմտացոյցը հաւասարակշռելու համար կազմուած յանձնաժողովը Շբ. օր նիստ մը ըրաւ Ելեւմտական նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, նախագահութեամբ Համբ. կրթութեան նախարար Զիւհտի փաշայի։ Մեծ-Եպարքոսը Պետութեան բոլոր վիճակներուն հաղորդած է Կայսերական հրամանագիր մը, որուն համեմատ, այս վերջինները կարելի եղած բոլոր միջոցներով պիտի դիւրացնեն յանձնաժողովին աշխատութիւնը եւ իրենց եկամուտին ու ծախքերու մասին խնդրուած բոլոր տեղեկութիւնները արագօրէն պիտի տան։

ԳՈՐԾԱՇԻՆՈՒԹԻՒՆ.—Պըր-Շէհրի մէջ գործադուլութեամբ զբաղող անձերը դրամագլուխ չունենալով միշտ տկարուած են վաշխառուներու դիմել. այս անպատեհութեան առաջքն առնելու համար, տեղական իշխանութիւնը Էնկիւրիի կուսակալութեան դիմած է խնդրելով որ տեղւոյն երկրագործական դրամատունը փոխատուութիւն ընէ գործադուլութեամբ զբաղողներուն։ Էնկիւրիի կուսակալութիւնը Համբ. Շինութեանց Նախարարութեան գրած է, որ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնելու վրայ է։

ՊԱՆՏՐՄԱՅԻ նաւահանգստին մէջ 80 մեղր երկայնութեամբ քարափի մը շինութեան ձեռնարկուած է այս օրերս։ Սոյն քարափին մենաշնորհը տարիներ առաջ առնուած էր, թէեւ ժամանակին շինութեանց սկսուած չըլլալով մենաշնորհը ջնջուած էր։ Սակայն մենաշնորհի տէրը նկատողութեան չառնելով օրինական այս տրամադրութիւնը, ամենայն լրջութեամբ գործի սկսած է։

ԵՐԱՇՏՈՒԹԻՒՆ.—Սելանիկի Բէվիտիշի գաւառակի 16 գիւղերուն մէջ տիրող երաշտութեան պատճառաւ ժողովուրդը կարօտ վիճակի մը ենթարկուած է։ Սելանիկի կուսակալութիւնը Բ. Դռնէն խնդրեց որ հարկ եղած սերմնցուն ու հացահատիկը ղրկուի նոյն գաւառակին ժողովրդեան բաշխուելու համար։

ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ անասնաբուժական վարժարանի շրջանաւարտ կարգի քննութիւնները յառաջիկայ Նոյ.ի սկիզբները պիտի սկսին։

ԹՐԱՄՎԷՅԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀ.—Եվգաֆի դրագիր մը, Պոլսոյ կողմը Թրամվէյ չըսանած պողոտաներու մէջ Թրամվէյի գիծեր հաստատելու համար խնդրագիր մը մատուցած էր Զեռնհաս պաշտօնատան, որ զայն քննելէ ետք՝ մերժած էր, նկատելով որ խնդրարկուն այդպիսի գործերու վերահասու չէ, մանաւանդ որ պաշտօնատան գրագրի մը վայել չէ իր գործը ձգել ու մենաշնորհներու հետամտիլ։

ՎԱՆԻ ԾՈՎԱԿԸ.—Բ. Դռնէն խնդրուած է երկու շոգենաւ գնել Վանի ծովակին մէջ բանեցնելու համար։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Օսմ. գօմիսէր Նէճիպ Մէլհամէ էֆ. կիր. օր արձակուրդով մայրաքաղաքս հասաւ։

ՁԻԹԱՊՏՈՒՂ.—Իզմիրի լրագիրներուն գրածին նայելով այս տարի ձիթապտուղին բերքը շատ քիչ է. բաղդատմամբ անցած տարուան՝ հազիւ տասնին մէկ։

Միտիլլիի մէջ ալ ձիթապտուղի բերքը նուազ ըլլալով ձէթի գինը հետզհետէ կը բարձրանայ։

ՍԽՏՈՐԸ ԻԶՄԻՐԻ ՄԷՋ.—Իզմիրի լրագիրները կը գրեն թէ Իտալիայէն 50 թօնօ, այսինքն 50,000 (?) օխա սխտոր ներմուծուեր է Իզմիր, որովհետեւ Իզմիրի մէջ արտադրուած սխտորը անբաւական է եղեր։ Թուրք թերթերը գիտել կուտան թէ ինչու համար Իզմիրի մէջ պէտք եղածին չափ սխտոր չարտադրուի, քանի որ այդ բոյսը ամէն տեղ կ'աճի առանց դժուարութեան։ Բայց ամենէն աւելի զարմանալին սա է որ Իզմիրցիներն ալ այսքան սխտոր սպառելու մասին Կեսարացիներու հետ մրցման ելած են։

ՁՄԵՌԸ ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ.—Շաբաթէ մը ի վեր Մարաշի մէջ տեղատարափ անձրեւներ, իսկ Մարաշի շրջակայ լեռներու վրայ ալ ձիւն տեղացեր են։ Սաստիկ ցուրտ մը կը տիրէ այն կողմերը։

—Հալէպի մէջ ալ ձմեռը սկզբնաւորութիւն ըրած է. սանդղիկրաչափը մինչեւ 10 աստիճան իջած է։

—Մէնպիճ գաւառակին մէջ բուռն փոթորիկ մը ծագելով յորդ անձրեւներ տեղացեր են. անձրեւի միջոցին սառոյցի կտորի նման կարկուտ տեղացեր է, որ 12 վայրկեանի չափ տեւեր է։ Զաղացքի մը պատերը փլցուցեր ու ցորենի պարկերը քշեր տարեր է. անձի կորուստ չկայ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ Ֆէրտինանտ իշխանը Կայս. Պալատան բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն զանազան կարգի պատուանշաններ տուած է։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ռուսական նաւատորմին նախկին ծովակալ հրամանատար Սքրիտլով երեկ առտու աւստրիական «Էլսբէթ» շոգենաւով մայրաքաղաքս հասաւ ու երկու օր մնալէ ետք Սեվաստոպօլ պիտի մեկնի։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱՅԻ Օսմ. առողջապահական պաշտօնէական մէկ հեռագիրը կ'իմացնէ թէ նոյն քաղքին Յունական հիւանդանոցին մէջ 17 տարեկան նպարավաճառի աշակերտի մը վրայ կասկածելի նշաններ տեսնուելուն այժմ մանրէաբանական քննութեան արդիւնքին կ'սպասուի հիւանդութիւնը որոշելու համար։

ՆԱԽԱՐԱՐՆԵՐՈՒ Խորհուրդը, որսացուած թռչուններու եւ արջառներու վրայ դրուած տուրքը քննելով, անոնցմէ մէկ քանին, մանաւանդ վարազի վրայ դրուածը չափազանց գտաւ ու ներկայացուած ծրագիրը Երկրագործական Նախարարութեան վերադարձուց, անոր մէջ քիչ մը զեղչումներ ընելու համար։

ՄԵՆԱՄԱՐՏ.—Շքոտրայի կուսակալութեան Բոլքանտէլէն գաւառին Ծօր Ճէճէվա գիւղին մէջ երկու Իսլամ գեղացիներու միջեւ ատրճանակով մահացու մենամարտ մը տեղի ունենալով, երկուքն ալ միեւնոյն վայրկենին կուրծքերնէն զարնուած՝ տեղն ի տեղը մեռեր են։

ԱՆՑԱԳԻՐ ԿՈՐՍՑՆՈՂՆԵՐՈՒ համար, այսինքն անոնք որ ուրիշի մը անցագրով կը ճամբորդեն, ասկէց ետք 25 ղրշ. տուգանք մը պիտի վճարեն։ Իսկ անոնք որ ուրիշներու անցագրերը խարդախելով իրենց անունը ու նկարագրութիւնը կը դրեն, իբր խարդախ նկատուելով, դատաբանի պիտի յանձնուին։

ՖՈՉԻԱՅԻ (Իզմիրի մօտ) մէջ սոսկալի արկած մը պատահեր է։ Ծերունի մը իր աղօրիքին կաղմածքը քննելու ատեն անիւը դառնալով խեղճին գլուխը ճզմուեր է։

ՓԱՅՏԱԾՈՒԽ բեռցած երկու առագաստանաւեր որոնք Միխալիչէն կուգային, մին Ինէ-Պօլիւի եւ միւսը Աղաճլըի առջեւ ընկղմեր են։ Նաւաստիներն ազատուած են։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Շբ. գիշեր Բարմագ-Գաբու լումայափոխ Մինասի խանութը գողեր մտնելով դրամարկղը խորտակեր են եւ մէջը գտնուած եւ իբր աւանդ ձգուած այլ եւ այլ գոհարեղէնները գողցեր են։ Ոստիկանութիւնը քննութիւն բացած է։

ԳՈՂ ԿԻՆ ՄԸ.—Անցած օր կին մը Ղալաթիա հացավաճառի մը խանութն երթալով հաստեայ (բասա) մ'ուտելէ ետք խանութպանէն ջուր կը խնդրէ, երբ այս վերջինը դուրս կ'ելլէր ջուր բերելու համար, բարեպաշտ կինը կը փութայ խնամոտ ժողուըրդատուք մը ընել, խանութին գզրոցին մէջ գտնուած 900 ղրշ.ը գրպանելով։

ՇԱԲԱԹ օր մանիֆաթուրայի հինգ հակ բեռցած մեծ նաւակ մը Պոլսոյ մաքսատան առջեւ Շիրքէթի մէկ շոգենաւին հետ ընդհարում մը ունենալով ընկղմեցաւ եւ մէջի ապրանքներն ալ ծովը թափեցան թէեւ, բայց կարելի եղաւ երեք հակ ազատել։

ՌԻԶԷ. — Անցած գիշեր երկու անծանօթներ Հաւլեզ պարտէզ մը մտնելով, հոն քնացող պարտէզին տէրը կանակէն ծանրապէս վիրաւորեր ու կծիկը գրեր են։

— Անցած օր Ֆաթիհի կողմերը երկու Թուրք չրանկլիներու միջեւ կռիւ ծագելով անոնցմէ մին իր հակառակորդը վիրաւորեց։ Զարագործը ձերբակալուեցաւ։

— Նոյնպէս Ղալաթիա երկու Թուրք չրանկլիներ Ահմէտ եւ Իպրահիմ կռուի բռնուելով, այս վերջինը ձախ երիկամունքին կողմէն ծանրապէս վիրաւորեց իր հակառակորդը։ Ոճրագործը ձերբակալուեցաւ։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 6 Նոյ.

Ֆրանսական Ռանթ		100 17
Օսմ. Ռէժի	»	296 —
Օսմ. Փոխ. սէրի Դ.	Ֆր.	22 07
Բուլկլի Երկաթուղի	Ֆր.	114 —
Իտալական Ռանթ	»	92 90
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	554 —
Սպանիական Արտաքին	»	64 65
Թրանսվալ		68 —

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԼՈՆՏՈՆ, 5 Նոյ.—Մեծ մտատանջութիւն կը տիրէ Անգլիոյ մէջ, Թրանսվալէ լուր եկած չըլլալուն համար։

—Օրանժի ազատ պետութիւնը յայտարարութիւն մը կը հրատարակէ որուն մէջ իր հողը կը նկատէ Իւլէրթիւկալի նահանգը (Պազութօլանտի ու Օրանժի ազատ պետութեան սահմանագլուխներէն կազմուած Նաթալի արեւմտեան անկիւնը։)

Նոյ. 2ին Լէտիսմիթհէն Ռիւթէրի հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ միեւնոյն օրը, առտուն, Պօէր ու անգլ. հրետանիները գործի սկսան։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ կռիւը կը շարունակուի տակաւին, բայց թշնամին ո՛ եւ է վնաս չէ հասցուցած անգլ. բանակին։

Նոյնպէս կը ծանուցանէ թէ նոյն օրը սկսած է Գօլէնսօյի եւ Լէտիսմիթհի ռմբակոծումը. սակայն մինչեւ հիմա ո՛ եւ է վնաս չէ պատճառած Անգլիացիներուն։ Լրագիրները Լէտիսմիթհէն հեռագիր մը կը հրատարակեն Նոյ. 2 թուականով, որուն համաձայն առտուան ռմբակոծման միջոցին անգլ. հեծելազօրքի ու կամաւորներու ջոկատ մը յանկարծակի բերած է Պօէրները։ Պօէր խոշոր թնդանօթ մը անգլ. հրետանիին կողմէ արձակուած ռումբի մը կողմէ խորտակուեցաւ։ Պօէրները Պէսթըրչիլի մօտ կծիկը գրին, մեծ կորուստներ կրելով։ Անգլիացիները անոնց բանակատեղին առին։

Նոյ. 1 թուականով լրագիրները Քէփթաունէն հեռագիր մը կը հրատարակեն, որուն համաձայն թշնամին գրաւեց Գօլէսպէրկը (Օրանժի Ազատ Պետութեան հարաւային սահմանագլխէն քանի մը մղոն հեռու, Միտըլպուրկ-Պլէօմֆօնդէյն երկաթուղիի գծին վրայ) առանց դիմադրութիւն կրելու։ Գաղքին սակաւաթիւ քաղաքապահ զօրքը անձնատուր եղաւ։

—Այսօր մինչեւ ժամը ութը Լէտիսմիթհէն ո՛ եւ է լուր չի հաղորդուիր։ Պատերազմական պաշտօնատան մէջ կը կարծուի թէ հաղորդակցութիւնները խզուած են։

Բացարձակապէս կը հաստատուի Պօէրներուն Գօլէնսօն առած ըլլալուն լուրը։

ԲԱՐԻԶ.—«Էքլէռ» լրագիրը ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանայ թէ Թրանսվալի կառավարութիւնը արտօնութիւն տուած է Անգլիոյ դէմ ծովասպատակութիւն ընելու, արդէն իսկ հիմակուընէ շատեր իրենց ծառայութիւնը առաջարկած են, մանաւանդ Միացեալ-Նահանգներու նաւայարդարներ։ Կռուին մասնակցող ծովասպատակներուն վկայագրեր պիտի տրուին։

ՔԷՓԹԱՈՒՆ.—Նոյ. 3 թուականով հասած լուրեր կ'ըսեն թէ զրոյցի մը նայելով Պազութօները Պօէրներուն դէմ ապստամբած են։ Այս զրոյցը չի հաստատուիր։

ՎԻԷՆՆԱ.—Աւստրիան մամուլը Բօգոտամի մէջ Զարին եւ Գերմանիոյ կայսեր միջեւ տեղի ունենալիք տեսակցութիւնը ստոյգ գրաւական կը համարի խաղաղութեան պահպանման համար։

ՊԵՐԼԻՆ.—Գերման կառավարութիւնը Դաշնակցական խորհուրդին հաղորդեց նաւատորմիղն աւելցնելու ծրագիրը, առաջքն առնելու համար այն սրտմտութեան որ առաջ եկած էր այդ ծրագիրը դաշնակիցներուն չհաղորդուելէն։

ՄԱՏՐԻՏ.—Գերմանիոյ Վիլհէլմ կայսեր Սպանիոյ Ալֆօնս թագաւորին նուիրած Սեւ Արծիւի պատուանշանը յանձնելու պաշտօն ունեցող Բրուսիոյ Ալպէռ իշխանը այսօր մասնաւոր ունկնդրութեան ընդունուեցաւ Սպանիոյ թագաւորին կողմէ։ Պատուանշանը թագաւորին յանձնեց ի ներկայութեան նախարարներուն, բարձր պաշտօնատարներուն, մարաջախտներուն եւ Սպանիոյ աւագանիին։

ՎԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Փիլիպեան կղզիներու խնդիրը քննելու համար կազմուած յանձնաժողովը կ'առաջարկէ պարզապէս Փիլիպեան արքիպեղագոսը Միացեալ-Նահանգներու կցել։ Կառավարութիւնը վաւերացուց այս որոշումը։

ԲԱՐԻԶ.—Երես. ժողովը իր նստաշրջանը պիտի սկսի կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութեան վրայ հարցապնդումներով։ Բարձր. ատեանը իր նիստերը պիտի շարունակէ նստաշրջանի սկսելու թուականէն (Նոյ. 14) ետքն ալ. կառավարութիւնը պիտի խնդրէ որ դատավարութեան մասին հարցապնդումները յետաձգուին։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 6 Նոյ.—Անգլ. աղբիւրէ եկած հեռագիրներու համաձայն Լէտիսմիթհի քաղաքապահ զօրքը դէպի դուրս յարձակում մը ըրաւ՝ յաջողապէս։

Պօէրները կը շարունակեն քաղաքը ռմբակոծել։

ՄԱՏՐԻՏ.—Սպանիոյ Ալֆօնս ԺԳ. թագաւորին Սեւ Արծիւը Ա. կարգի պատուանշանը յանձնելու պաշտօն ունեցող Բրուսիոյ Ալպէրթ իշխանին ի պատիւ տրուած հացկերոյթին մէջ՝ բարեկամական բաժակաճառեր արտասանուեցան Գերմանիոյ եւ Սպանիոյ ներկայացուցիչներուն կողմէ։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ԲԱՑՈՒՄ 25 Հոկտ.

Օսմ. Փոխ. սէրի Գ.	Ք. Կ.	23 35
Բումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113 75

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Փոխ. սէրի Գ.	Օ.Ռ.	23 37
Բումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	113 50

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ.— Թիֆթիկ. — Ծախուած 400 հակ այլ եւ այլ տեսակներէ, 22—23 ղրշ. քաշը, ոսկին 100 ղրշ.էն. —Բուրդ.—Իզմիրի մէջ 185-195 ղրշ. խանձարը արտածման համար։ Բրուսա Անատոլու եւ Ռումէլի քաշը 4 ղրշ. 5 փրյ. — Բամպակ.—Վաճառումները կը բարձրանան։ Ատանայի տեսակէն 50 հակ ծախուեցան 4,50 ղրշ.էն։ Մըսըր Չարշըի մէջ շատ քիչ բան ծախուեցաւ։ Զմիւռնիոյ մէջ քիչ մը գործ եղաւ, Սալոնիկի 250 հակ եւ 230 հակ Ատանայի վրայ։ Նոր հունձքը պիտի ըլլայ 12,000-15,000 հակ։—Մետաքս. — Հրապարակը հանդարտ է. Մետաքսի վրայ անկարեւոր գործ եղաւ, իսկ խոզակի՝ բնաւ։ Մարսիլիոյ մէջ գործ կայ եւ խոզակ կը խնդրուի լաւ գիներով։ Լիոնի մէջ հաստատուն գինը կը բարձրանան։ Իզմիրի մէջ քանի մը վաճառումներ եղան խոզակի վրայ 32-38 ղրշ.ի օխան։ Բերքը 60,000 քաշ կը հաշուուի, որուն 20,000ը արդէն ծախուած է արտածման համար։ Լիոնի մէջ Պրուսայի խակը (կոէժ) 48—55,50. — Սուլիմանը 53—56. — Կաղերտ. — Ժամանումները կը շարունակեն։ Գործառնութիւն եղաւ Տաղիաթմանի եւ Շիրվանի տեսակին վրայ ընդամէնը 5,000 ոսկի արժէքով. Պարսկականին կարեւոր վաճառում։— Աֆիոն.—Դեղագործական 4 սնտուկ ծախուեցաւ, 116 ղրշ.ի։ 2 սնտուկ Զիլէ 125 ղրշ.ի։ Իզմիրի մէջ հրապարակը քանուկ։ Քանի մը վաճառում եղաւ, 73 ղրշ. Թէլքէլի տեսակը, 75 ղրշ. Գարահիսարի Թէլքէլ, 76 հին Գարահիսարի Թէլքէլ, 78 նոր Գարահիսար վիճիթ։ Պատրաստ 2,520 կողով։—Դագլի խեժ (քիթրէ). Վաճառուած 24 պարկ Պրիմա 19,50-20,50. 80 պարկ գեղին 15,50-17,50, 33 պարկ ճերմակ 24-26 ղրշ. օխան։ Իզմիրի մէջ քիչ մը գործ եղաւ Պալըքէսիրի տեսակին վրայ քաշը 18,50—20 ղրշ.ի։ Մաճմուսիլէ (սքամոնէ). — Գործ չկայ. Ա. տեսակ գին 150—200 ղրշ.։ Բ. տեսակ 80—100. Սալէփ.—Վաճառուած անծան. ընտիր ճերմակ քաշը 13—14 ղրշ. սովորին 10—12։ Դեղին մեղրամոմ.— Վաճառում չկայ։ Իզմիրի հրապարակը քանուկ է եւ քաշը կ'արժէ 19,75 ղրշ.։ Մարսիլիոյ մէջ արեւելեան տեսակը կ'արժէ 165—168։ (մէտրիկէն 20,5էն)։ — Զեհրի. — Վաճառում չկայ ոչ հոս ոչ Իզմիր. Գոյսէրի քաշը 100-110 փր., Էնկիւրի՝ 85-100 փր., Իսկիլիպ՝ 70-75 փր., Զիլէ, Թօքաթ, Չորում 65-70 փր.։ Գխտոր (մազը). — Վաճառում քիչ կայ. գինը հաստատ են. Իզմիրի մէջ մէկ քանի վաճառումներ սեւ տեսակին վրայ, 13 ղրշ.էն եւ ճերմակը՝ 9—9,50 ղրշ.էն։ Մորթ.—Գործ քիչ եղաւ. գոմէշ՝ քաշը 7, կով, եզ՝ 5-7, Օտեսայի չոր կովի՝ 11,50-12, Ասիական չոր ոչխար՝ 3,50-4։ — Ընկոյզ. — Գործ չեղաւ. հրապարակը հանդարտ է. ընտիր տեսակ 80 ղրշ. Բ.տեսակ 78. Կաղին.—Հրապարակը կայուն է. հունձքը ընտիր ըլլալ կը յուսացուի. Տրապիզոն 150 ղրշ. կենդ. Կիրասոն 170. Խոզկաշին (փալամուտ).—Գործ չկայ. Իզմիր հրապարակը բանուած է։ Ա. տեսակ 37—40. Բ. տեսակ 54—58. Իւղօ անդր՝ 58-65. Ունա ալրուա՝ 68-72. մաղուած՝ 75-85 փր. Իզմիր եւյն. կենդինարը 65-70 ղրշ.։ Տարասոնէլ, Պանտրմա եւյն.՝ 35-60 ղրշ. Մազտաքէ (սաղըզ). — Գործերը անծան. գինը անփոփոխ. Բրսօր պղտիկ հատիկ 23—30 ղրշ. քաշը. խոշոր հատիկ 30—44. օղիի 20-25։

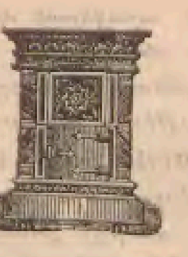

ԱՆԹՈՒԱՆ ԳԱՖՏԱՆՃԻ

ՖԱՅԵԱՆՍ ԵՒ ԵՐԿԱԹԷ ՎԱՌԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ՄԹԵՐԱՆՈՑ

Ղալաթիա, Եիւքսէք գալտըրըմ նօ 26

Յիշեալ վաճառատունը որ 53 տարիներէ ի վեր Պոլսոյ հրապարակին վրայ հաստատուած է, չափաւոր գներով կը ծախէ ամէն տեսակ վառարաններ եւ կը կատարէ նորոգութիւններ։ Գնման յանձնարարները ըստ ամենայնի գոհ մնալնին նախապէս կ'երաշխաւորէ։

ՊԱՐԶ ՕՐԱՑՈՅՑ 1900 ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ

Սեպհակ. Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի

Գին 40 փարա

Հիւանդանոցի պարզ Օրացոյցը մաքուր տպագրութեամբ հրապարակ ելած է։ Այս տարի ըստ սովորին Կրօնական Պատկանելի ծոցով, եկեղեցական ժամերգութեանց մասին աւելի մանրամասն եւ ճոխ տեղեկութիւններ դրուած են ի դիւրութիւն եկեղեցականաց եւ եկեղեցասիրաց։

Օրացոյցի վաճառումը Հիւանդանոցի տարեկան կարեւոր հասոյթներէն մէկը ըլլալով, տարակոյս չունինք որ բարեսէր ազգայինները գնելով անկէ մէկ մէկ օրինակ՝ Հիւանդանոցի հազարէ աւելի պատսպարեալներուն նպաստ մը ըրած պիտի ըլլան։

Գոյով ընդարձակ օրացոյցին, այս տարի ուժեղ գիրքով, պատկերազարդ եւ կարեւոր ու օգտակար ճոխ պարունակութեամբ հրապարակ պիտի ելլէ քիչ օրէն եւ պիտի պարունակէ բոլոր ազգային հաստատութեանց մասին տեղեկութիւններ եւ կարգ մը գործնական գիտելիքներ եւ վիճակագրական ծանօթութիւններ, ինչպէս յատուկ ծանուցմամբ պիտի յայտարարուի։

AU CROISSANT D'OR

CARL MALIK

Constantinople, 46 Galata, Rue Tunnel

ՈՍԿԻ ՄԱՀԻԿ

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ խիստ գեղամաշկի նմուշներով կը ծախուին յանձնարարելի եւ բիւրեղեայ ապակեղէններ, լամբարներ, ջահեր, արծաթեղէն ափսէներ, սկահակներ, ընտիր տեսակէ սպասներ, սրուակներ, եւ այլն։

Գինեցէ՛ք ու գոհ պիտի մնաք։

ՔԱՐԼ ՄԱԼԻՔ

Կ. Պոլիս, 46, Ղալաթիա, Թիւնել փողոց

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՐԵՑՈՅՑ 1900 ՏԱՐՒՈՅ

Լոյս տեսաւ Նշան. էֆ. Պէրպէրեանի տպարանէն օգտակար եւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Բաց ի սովորական տարեցոյցի նիւթերէն կը պարունակէ հետաքրքրաշարժ պատմական ծանօթութիւններ, վիպակներ, գիտական, արհեստական գիտելիքներ եւյն։ Կը յանձնարարուի այս օգտակար եւ պատկերազարդ հրատարակութիւնը ամէն դասակարգի անձանց հաւասարապէս։

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ

Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐՉԻ

Թիւ 1, Լեզիկ Փողոց, Բերա

Ինչպէս ծանօթ է, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանը վերաբացուեցաւ անցեալ Սեպտեմբերի 1ին։

Դպրոցական տարւոյն երկրորդ ամիսն անցնելու մօտ է, եւ Հայ մանկտւոյն սա համարակ երկրորդական ընտիր կրթութիւն մը տալու պաշտօնն ունեցող յիշեալ Կրթարանը կը շարունակէ կանոնաւոր կերպով իր յառաջադէմ ընթացքը։ ... ունեւումն ուսմանց Ուսումնարանը կը բաղկանայ երեք ...կան, երկու միջին եւ չորս բարձր դասարաններէ։

ՈՒՍՄՈՒՆՔ

Կրօնագիտութիւն, Հայերէն, Գաղղիերէն, Օսմաներէն, Անգլիերէն, Գերմաներէն, Յունարէն, Լատիներէն, Պատմութիւն, Աշխարհագրութիւն, Զափաբերական ուսմունք, Բնական գիտութիւնք, Բնագիտութիւն, Տարրաբանութիւն, Գծագրութիւն, Գեղագրութիւն։

Ուսմունք կ'աւանդուին առաջին կարգի դասատուաց ձեռքով։

Պարտաւորիչ են Հայերէն, Գաղղիերէն, Օսմաներէն, Գերմաներէն կամ Անգլիերէն նաեւ ուրիշ ուսմունք։

Լատիներէնի եւ Յունարէնի ուսումը կը շարունակուի նախնական ծրագրին համեմատ. կը սովրին սակայն զանոնք աւելի հոն այն այն աշակերտք, որոնք կը փափաքին բարձրագոյն կրթութիւն մը ստանալ եւ հետեւիլ Եւրոպայի Համալսարաններուն Իրաւագիտութեան, Բժշկութեան եւ ուրիշ Գիտութեանց ընթացքին։

Ուսումնարանը կը պատրաստէ Օսմանեան բարձրագոյն կառավարութեան բարձրագոյն վարժարաններուն, Իրաւագիտութեան վարժարանին (Մէքթէպի Հուգուգը Շահանէ) ընթացքին հետեւիլ փափաքող աշակերտաց համար Արաբերէնի մասնաւոր դասընթացք մը պիտի հաստատուի, եթէ անոնք բաւական թուով ըլլան։

Դպրոցական թոշակ

Բաղդատմամբ Բերայի ուրիշ նմանօրինակ վարժարաններուն՝ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանը չափաւոր պայմաններով կը մատակարարէ հայ պատանիներու ընտիր կրթութիւն մը բարիք։

Կը խնդրուի պատուական ազգայիններէն որ մանրամասնութեանց համար հաճին դիմել Ուսումնարանը։

ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Ա. ՍԱԳԱԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ» ՕՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Համալ-պաշը Խան

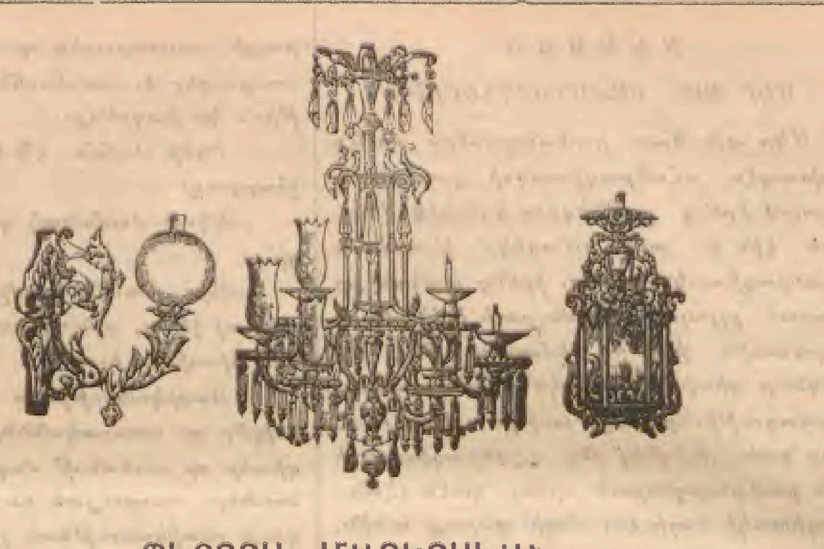

ՊԵՏՐՈՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

ԼԱՄՊԱՐԱԳՈՐԾ

Բերա, Բասաժ տ'Էւրօբ, թիւ 15

Վաճառատանս մէջ շատ դիւրամատչելի գիներով կը շինուին ու կը ծախուին եղած ապսպրանքներու համաձայն, լուսաւորութեան կազի այլ եւ այլ ջահեր, լամպարներ, մոմակալներ, ճրագարաններ, որմալամպեր։ Սոյնք ի հարկին, հարսնիքի ու երեկոյթի համար, վարձու ալ կրնան տրուիլ։

Բնակարաններու, վաճառատուններու մէջ լուսաւորութեան կազի լամպարներու զետեղման համար գործատանս կողմէ կը ղրկուին վարպետ գործաւորներ։

Ամէն տեսակ ոսկեզօծումներ, արծաթազօծումներ, պղնձազօծումներ մեծ խնամքով կը կատարուին վերջին նոր դրութեանց համաձայն։

Խիստ զիջացուցիչ պայմաններով նորոգութիւններ ալ կը կատարուին։

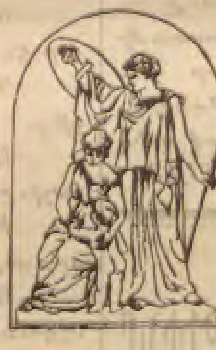

ԷՔԻԹԱՊԼ

„ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ"

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԷՆԷՆ ՄԵԾ ԵՒ ԱՄԷՆԷՆ ՀԶՕՐ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՌ 339 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԿ.

1898ին «Էքիթապլ» իր ապահովագրեալներուն բաժնած է աւելի քան 15 % միլիոն Ֆր. շահաբաժին, [այսինքն նոյն տարւոյ մէջ Ֆրանսական ՄԻԱՑԵԱԼ 17 ընկերութիւններու բաժնած շահերու հանգումարին ԳՐԵԹԷ ԿՐԿԻՆԸ։]

Աշխարհի մէջ գտնուող ո՛չ մէկ ընկերութիւն

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ գործառնութիւն ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ պահեստի դրամ ունի.

ԷՔԻԹԱՊԼի չափ շահաբաժին կը վճարէ.

Հետեւաբար

Ոչ մէկ ընկերութիւն

Կրնայ աւելի ԱԺԱՆ եւ աւելի ՇԱՀԱՒԷՏ ընծայել կեանքի ապահովագրութիւն որքան ԷՔԻԹԱՊԼ.

Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ համար

ԳԱՍԹՕՆ ԱՏԹԻԱՏԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, Պահճէ-Գաբու, Անանիասի Խան թիւ 20, 21 եւ 22

Ընկերութեան դրամատունը

Լոնտոն, ԱՆԳԼԻՈՑ ԲԱՆՔԱ

Բարիզ, ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

«ԾԱՂԻԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԹԻՔԹ ՍԱՆ

ՍԵՒ ԱԴԱՄԱՆԴԸ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

Ժ

ՅԵՂԱԿԱՐԾ ՄԻՋԱՄՏՈՒՄ

Այս ձայնը լսելով Տիկ. Պէրթրան Բալվիլի ալ՚ս սարսռաց։ Ու Պր. Լառանհուսեալի պաշտօնեան մնաց՝ թողլով առաջին որուն մասն ու հիւր երգը զարմացած դէմքով մը մտիկ կ'ընէր։

Դիշեր ցորեկ կը սիրուհինք,
«Զեզի համար չէք երկինք»
Թո՛ղ պատուելին մեզի բաւէ,
Բայց սա ալ մեր հայր չէ։

— Պէրթրա՞ն։

— Կնի՛կ։

— Լսեցի՞ր։

— Այո՛, բայց անկարելի է, ան հիմա Ամերիկայի մէջ է։

Աշխարհ ելանք անգամ մը որ
Հանենք պիտի հանն անոր,
Ապուշ, տխմար է ահիկայ
Որ իր կեանքին մէջ կու լայ։

Տիկին Պէրթրան ա՛լ չկրնալով համբերել՝ առանձին դուրս նետուեցաւ։

— Պարոն Տանիէ՛լ։

— Վա՛յ, դո՞ւն ես տիկին Պէրթրան, ըսաւ Տանիէլ՝ կանգ առնելով։

—Ասանց մեզի բարեւ մը տալու առանց կ'անցնիս, հէ՞։

Տէր եւ տիկին Պէրթրանի եւ Տանիէլ որ Շանթալէնի մէջ վարկածի բարեկամութիւն մը կար։ Պէրթրանները Տանիէլը ճանչցած էին, երբ դեռ անիկա շատ պզտիկ էր. մեր ձեռնածանօթները հաստատուած էին Սէնթ-Մարլօի մէջ երբ Տանիէլի հայրը կ'ապրէր տակաւին, եւ այն ատենէն ի վեր Շարմէթի ձեռքին խնձորներին, դարբնէջը, ճերմակ գինի եւ ձուկ կը մատակարարէին։ Եւ երբ Տանիէլ կայանէն առջեւէն անցնելով հոն հանգիստ, հայրենակիցի մը պէս կ'ընդունէին զայն։

Տանիէլ որ Շանթալէն երկու ձեռքը երկնցուցած ճաշարանէն ներս մտաւ։

—Ներեցէ՛ք, խիստ կարեւոր գործի մը համար Հավր կ'երթայի։ Բնաւ մաքեա անգամ չէր անցներ որ հոս ձեզի հետ պիտի ճնէի։

—Ա՛հ, պարոն Տանիէլ, գոչեց հայր Պէրթրան, ո՛րչափ երջանիկ ենք ձեզ տեսնելով։ Երթամ ձեզի նոր չինուած խնձորօղի մը բերեմ։

—Կարծի՞ր դուն ալ քու խնձորօղիովդ, պոռաց Տիկ. Պէրթրան, աղէկ գիտես որ Պր. Տանիէլ քու Կալուածատէր բերել տուած ճերմակ գինիդ խնձորօղիէն կը նախընտրէ։

Հայր Պէրթրան անմիջապէս չանհետ մառանին իջաւ ու շիշ մը ճերմակ գինի բերելով երեք գաւաթ լեցուց եւ ամէնքն ալ Տանիէլի առջեւ շարեց։ Տիկ. Պէրթրան երիտասարդին առջեւը անկուած՝ բերանը նայելով կը դիտէր զայն։

—Ահ պարոն-Տանիէլ, կ'ըսէր, վերջերս օրերդ Ամերիկէնի ձեր վրայօք խօսեցայ, ան ձեր վերադարձին վրայ յոյս ունէր։ Եւ մենք՝ երբ կ'իմանք կը մտածայինք թէ ձեր հայրը չէր կրնար ձեզ մեզմէ զատել։ Հիմա ալ պիտի հասկնար թէ ալ ապրեցանք։

—Եւ ես որ կատարելապէս հանգիստ ուր կայած ժամանակս Ամերիկայի կողմերը պտտած եմ, փառաւոր կը թուէր ինձ որ հոն տանիլ ծառայ մը կ'ընէր. . . Կ'իմանա՞ք, պարոն Տանիէլ։

Եւ Տանիէլ՝ ծերուկ նաւաստիին ու կը ըսէր. հոն բաժակահարեց։ Ցնծայ հարցուց թէ գործերը ինչպէս կ'երթային։

—Բնա՛ւ չէ փոխուած, ըսաւ տիկին Պէրթրան, ամառը կ'աշխատինք, ձմեռն ալ կը հանգչինք։—Բայց կ'ըսէ՛ք, այս իրիկուն քիչ մը յուզմունք մ'ունեցանք... կառակային մէջ երիտասարդ մը լրտեսներու կողմէ ձերբակալուեցաւ։

—Ձերբակալուեցա՞ւ, գոչեց Տանիէլ՝ անզէն յատկելով. . .Հա՞ . . .

—Կը ճանչնայի՞ք. . . կակազեց հայր Պէրթրան։

Տանիէլ յուսահատական շարժումով մը։

—Շա՛տ ուշ հասայ, մրմնջեց։

—Թերեւս, ըսաւ ծերուկ նաւաստին ցած ձայնով։

Եւ միւս սրահին դուռը գոցելով

—Կ'ելլան հիմա մտիկ կ'ընեն, ըսաւ, Պր. Տանիէլ, ցա՛ծ, շատ ցած ձայնով պէտք է խօսիլ։

—Լա՛ւ, պատմեցէ՛ք նայինք ի՛նչ եղաւ։ Եթէ հոս ձերբակալուած մարդը իմ փնտռածս է, ըսէ ձեզի որ լաւագոյն բարեկամս, եղբա՛յրս է ան։

—Ահաւասիկ խնդիրը, ըսաւ հայր Պէրթրան, այս երիտասարդը հոս ճաշեց. շատ տխուր էր . . . Ապահովութեան երկու ոստիկանորդի պաշտօնեաներ զինք կը լրտեսէին . . . անոնք այս սրահին մէջ բռնուեցին մինչեւ որ անիկա ճաշը աւարտեց եւ մեկնած միջոցին վրան յարձակելով ձերբակալեցին կ'ըսէք որ զայն քիչ մը ձեզի նկարագրեմ, խոշոր, բարձրահասակ, թուխ, գեղեցիկ . . .

—Անոնք բռնի ձեզի

—Բնականաբար . . . Մասոխայ Տէռոյ է եղեր։

Տանիէլ բարկութեան աղաղակ մը արձակեց։

—Տարի՞ն։

—Ո՛չ տակաւին, վերն է, ոստիկան մը հետ. որովհետեւ մեսր Հավր գնաց լրտեսներու եւ ոստիկաններու խումբ մը բերելու համար, պատասխանեց հայր Պէրթրան՝ խորհրդաւոր կերպով մը։

Տանիէլ՝ վայրկեան մը լռութենէ ետք յարեց.

—Հայր Պէրթրա՛ն, վստա՞հ ես որ պատուաւոր մարդ մըն եմ ես։

—Վստա՛հ եմ, պարոն Տանիէլ։

—Ուրե՛մն կ'երդնում որ այդ երիտասարդը բոլորովին անիրաւ կերպով ձերբակալուած է, եւ պէտք է զայն ազատել . . . կը հասկնա՛ս կոր, հայր Պէրթրան։

Այս խօսքերը լսելով Տանիէլ անքթիթ ծերուկ նաւաստին կը դիտէր։

—Պարոն Տանիէլ, ըսաւ հայր Պէրթրան, ճանչցայ ձեր հայրը, որուն մէկ հատիկ յանցանքը շատ շուտ մեռնիլը եղած է։ Դուք դեռ սաչափ...էիք երբ ես ձեզ կը խաղցնէի...ինչ որ է, ես ձեզի համար պատրաստ եմ ամէն կերպ ըլլալ...

Տիկին Պէրթրան հակառակ իր մտաւանդութեան՝ ամուսնոյն բառերուն կատարեալ հաւանութիւն ցուցուց։

(Շարունակելի)